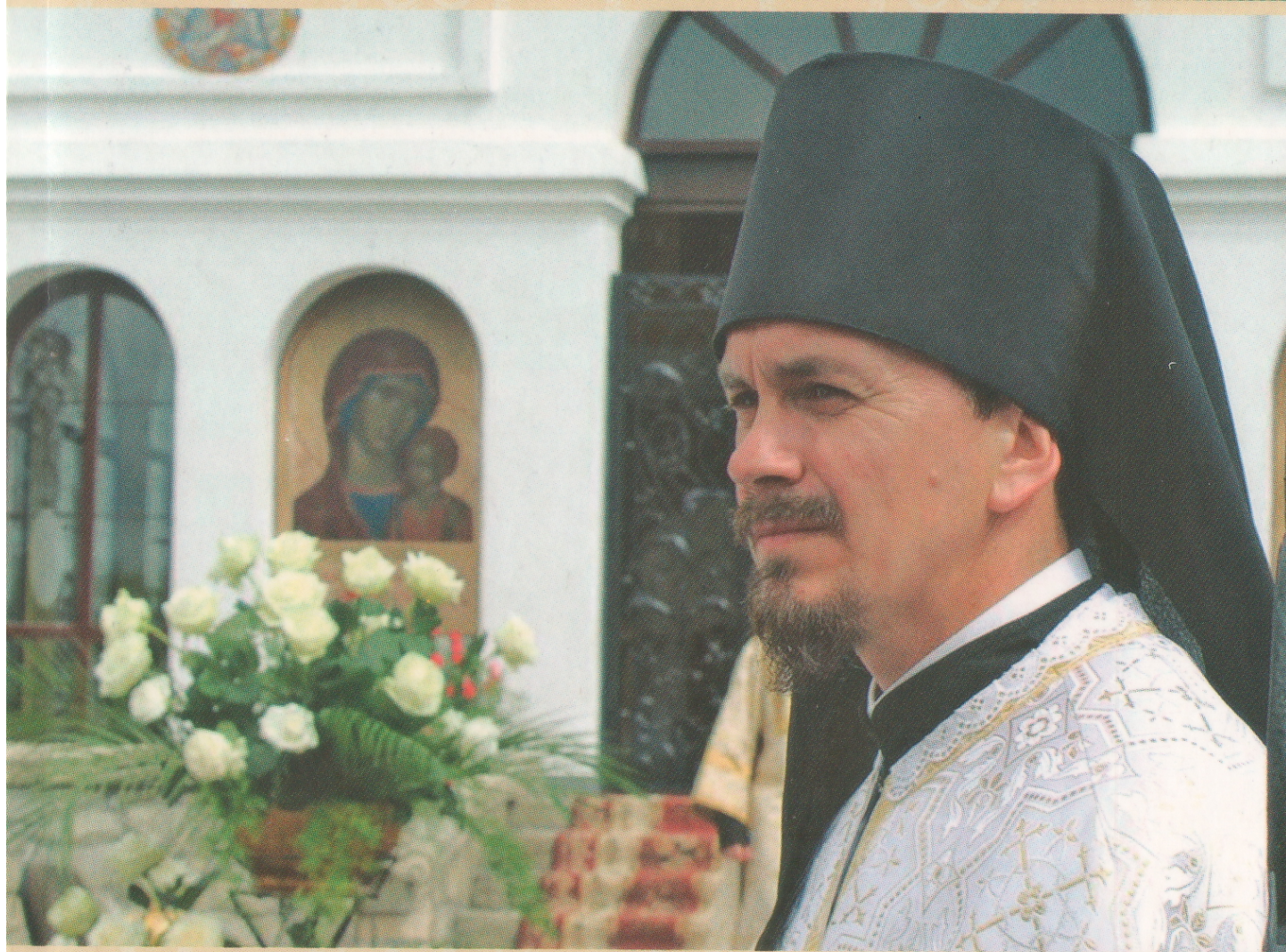

Проповіді
на Великий піст
ієромонаха Макарія

Проповіді
на Великий піст
ієромонаха Макарія

Проповіді
на Великий піст
ієромонаха Макарія

Львів
Видавництво «Свічадо»
2017

УДК 27-565.4-475.5
ББК 86.37 - 43 - 53
М 15

Художнє оформлення
Ольги Лабій

Світлина на обкладинці
Галини Сідельник

Видавництво спирається на
“Український правопис. Проект найновішої редакції”
Інституту української мови НАН України, 1999

ієрм. Макарій

М 15 Проповіді на Великий піст ієромонаха Макарія / ієромонах
Макарій. – Львів : Свічадо, 2017. – 80 с.

ISBN 978-966-938-031-9

У чому сенс посту? Що він може дати кожній людині? Як
учасі скорботи, життєвих незгод та злигоднів збудити в собі
прагнення покаятися зі свого грішного життя, аби укріпити віру
у Воскреслого Христа?

Роздуми про ці та інші важливі для кожного християнина
питання – у проповідях ієромонаха Макарія, які пропонуємо увазі
як богосповіданих осіб, так і мирян, що прагнуть духовного вдоско-
налення.

УДК 27-565.4-475.5

ББК 86.37 - 43 - 53

© Видавництво «Свічадо», 2017

ISBN 978-966-938-031-9

Вступ

Піст без молитви – це просто дієта

Для чого ми постимо? У чому сенс посту для нас, дорогі у Христі, – і з духовного погляду, і з погляду тілесної стриманості?

Якщо ми звернемося до витоків, то побачимо, що вже у старозавітні часи піст був одним з основних елементів аскетичного життя. Постили люди на знак покаяння, постили пророки і вчителі Ізраїлеві перед виходом на проповідь і служіння. Постили і царі, і простолюдини для того, щоб примиритися з Богом, принести покаяння і через стриманість явити Богові свою любов.

Ми знаємо, що Христос почав своє суспільне життя після хрещення з того, що віддалився у пустелю і провів там сорок днів у пості, після чого його спокушав диявол. Ісус Христос, який був Богом, що воплотився, за людською природою потребував зміцнення в духовному, тілесному і душевному підготуванні до свого служіння. І саме тому перед початком свого проповідування Він віддалився до пустелі і там постив – нічого не їв і не пив.

У Євангелії є моменти, які можуть змусити нас думати, що Христос не дуже високо цінував піст. Наприклад, коли фарисеї приступили до Христа і питали: «Учні ж Йоана і фарисеї постили; і приходять до Ісуса та й кажуть: “Чого учні Йоанові та учні фарисеїв постять, а Твої не постять?” Ісус відповів їм: “Чи ж можуть постити весільні гості, доки жених з ними? Доки жених з ними, вони не можуть постити. Але настане час, коли в них візьмуть жениха, й тоді вони поститимуть за тих днів» (Мк. 2, 18-20).

Уявімо собі на хвилину життя Христа і Його учнів. Це було життя мандрівного Вчителя – Людини, яка разом зі своїми учнями переходила з міста у місто, зі села у село. Десь Його приймали з любов'ю, десь – недобррозичливо. Іноді Він розділяв трапезу з людьми багатими і впливовими, з фарисеями і книжниками, але частіше опинявся у будинках бідних людей. Коли Христос приходив у чийсь будинок, Він не вимагав для себе особливої їжі, а їв те, що Йому пропонували. Проходячи через засіяні поля, Його учні зривали колосся, розминали його руками і їли зерна, порушуючи тим самим іноді і суботу. Час, відведений Христу для Його служіння народу ізраїльському, був дуже коротким, тому Він зосереджувався на головному і немовби залишав осторонь все другорядне. Саме тому традиційні розпорядження про піст і суботу Він і Його учні не завжди виконували. Ми взагалі не знаходимо в Євангелії вказівок на те, що Христос дотримувався якоїсь особливої дієти. Він їв м'ясо (інакше не куштував би пасхальну трапезу зі своїми учнями), їв рибу, їв те, що було доступне для Нього і Його учнів.

Але все це зовсім не означає, що Христос нехтував піст. Ми пам'ятаємо, що коли Його учні не змогли зцілити біснуватого отрока і питали, чому вони не можуть цього зробити, Господь відповів їм: «А щодо цього роду бісів, то його виганяють лише молитвою і постом» (Мт. 17, 21). А потім прийшов час, коли Христа вже не було з учнями, і тоді вони відродили традицію посту – посту, сполученого з молитвою. Ми знаємо, що у ранній Церкві учні Христа повернулися до традиційних юдейських настанов про піст. У Діяннях святих апостолів ми натрапляємо на згадки про те, що апостоли дотримувалися посту.

Що ж таке піст? Якщо говорити про його зовнішній бік, то піст – це тілесна стриманість від тієї чи іншої їжі. У сучасній практиці це, насамперед, утримання від скоромної їжі, тобто м'ясних і молочних продуктів. У строгі пости, крім того, не дозволено вживати алкогольні напої. Піст пов'язаний також зі стриманістю у шлюбних відносинах.

Піст може бути спасенним засобом також для людей, які пізнали свої провини і бажають щиро каятися і очищуватися від своїх провин. Прикладом є св. апостол Петро, який, за переданням, наклав на себе строгий піст до кінця життя за те, що був відрікся від Христа.

Чому такий акцент поставлено на утриманні від їжі? Справа у тому, що люди від давніх часів зауважували, що людина, яка на певний час відмовлялася від їжі, ставала умиротвореною, спокійною, урівноваженою, а натомість їжа тваринного походження немовби отворяє людину, тобто робить її більш схильною до гріховних схильностей.

Наприклад, уже в античній Греції філософ тільки тоді міг повчати в Ареопазі, коли він провів 40 днів на хлібі і воді. Вміння стримуватися від чуттєвих насолод було ознакою того, що людина може стриматись і від інших забаганок. Древні мудреці, а пізніше св. отці, зауважували, що Бог через здержливість дарує людині умиротвореність, розсудливість і Божу мудрість. Саме постячись 40 днів, пророк Мойсей отримав заповіді. Завдяки посту Ілля довів, що Бог Ізраїлю – Єдиний правдивий Бог, а згодом вознісся на небо на огненній колісниці. Праведний Даниїл, постячи, умиротворив левів. Трьох юнаків ізраїльських, що перебували у Вавилонській неволі і були вкинені за збереження правил правдивої віри до палаючої печі, не торкнулося полум'я. Сам Син Божий, що як людина, провів у подвигу посту і молитви 40 днів та 40 ночей, дав нам приклад посту.

Завдяки посту у нашій душі прокидаються духовні почуття. Ми добре знаємо, які є бажання тіла: сон, чуттєві насолоди, тілесний спокій. Тоді ж, коли людина говіє і постить, у неї природно прокидаються бажання духа: милосердя до людей, сльози за гріхи, тому й саме піст здавна дораджували тим, хто готується до сповіді – піст народжував у душі покаєння. Коли наше тіло стає розбухлим від наїдків і напоїв, як вчать Св. Отці, людина стає черствою і немилосердною до інших – ситий голодного не знає. Від надміру їжі у нас з'являються нечисті думки, тіло прагне розваг і насолод.

Окрім того, піст має і глибокий богословський сенс. Відмовляючись хоча б на деякий час від матеріального середника, тобто їжі, ми немовби вже тут, на землі, наслідуємо досконалих ангелів, що живуть Духом Божим.

Св. Василій Великий ще у IV ст. повчав своїх сучасників: «Пошануймо піст, бо він є такий давній, як саме людство. Через те, що Адам у раю відмовився від посту, він відпав від Бога, порушивши Божий наказ не споживати плоду». Далі святитель каже: «Хіба сама наша природа не вчить нас, що коли ми не насичуємося перед сном, ми легко відпочиваємо у сні, або коли ми вдаємося до лікарів, ті перед прийняттям ліків радять нам не насичуватися. Наше тіло і пов'язана з ним чуттєвість живляться їжею. Пригадую ще у дитинстві, коли ми, діти, поводитися нечемно, бабуся говорила: «От, якщо б ви не мали що їсти, то ви б не були такими буйними».

Але все це – лише зовнішня оболонка. І ми повинні пам'ятати, що дотримуємося посту не заради утримання від їжі, а для того, щоб досягти висот на нашому духовному шляху. Піст не має жодного сенсу, якщо він не пов'язаний із молитвою. Молитва і піст – це два крила, на яких ми підносимось до Бога. Піст без молитви – це просто дієта.

Йдеться не про те, щоб усе зводити до обмежень у їжі. Адже є багато причин, через які людина не може дотримуватися тілесного посту, наприклад, хвороба, старість, убогість. Піст призначений для людей здорових, для хворих же постом є сама хвороба. У багатьох випадках лікарі забороняють хворим відмовлятися від скоромної їжі. І потрібно пам'ятати, що Церква ніколи і нікому не наказує здійснювати насильство над своїм єством, не закликає порушувати рекомендації лікарів.

Не можна, крім того, накладати обов'язок посту на маленьких дітей. З часом, у міру того, як вони ростуть,

ми повинні виховувати у них свідоме ставлення до всього, що існує в Церкві, – до богослуження, до молитви і посту. Можна привчати дітей до деяких обмежень у їжі, але це треба робити поступово і не на шкоду здоров'ю.

Є й інші ситуації, коли ми не можемо повною мірою дотримувати піст, наприклад, під час подорожей. Христос, переходячи зі села в село, не дотримувався посту, можливо, тому, що цьому перешкоджав Його мандрівний спосіб життя. Коли ми подорожуємо, то живемо в особливих, не залежних від нас умовах. Так само – коли живемо в інших людей або приходимо до них у гості. Тут слід пам'ятати старий вислів: «У чужий монастир зі своїм уставом не ходять».

Іноді люди питають: «Що робити, якщо у пісний день запрошують на день народження, святкування якоїсь події? Чи можна споживати те, запропонують господарі, чи треба відмовлятися від скромної їжі?». Гадаю, питання треба ставити інакше: чи йти, чи не йти. Якщо ми ухвалили рішення піти, то сидіти серед радісних людей, що святкують та веселяться, з пісним виразом обличчя, відмовлятися від запропонованої їжі неправильно. Господь Ісус Христос говорив: «Коли ж ви постите, не будьте сумні, як лицеміри: бо вони виснажують своє обличчя, щоб було видно людям, мовляв, вони постять. Ти ж, коли постиш, намасти свою голову й умий своє обличчя, щоб не показати людям, що ти постиш, але Отцеві твоєму, що перебуває в тайні» (Мт. 6, 16-18). Цими словами Христос показує, що піст має зовнішню і внутрішню сторони. І про його внутрішню сторону я хотів би сказати детальніше.

Є цікава розповідь про те, що один з найбільших посників християнства св. Макарій Єгипетський порушував заповідь посту, коли до нього приходив хтось і приносив якусь поживу. Якось його відвідав поганський жрець і в п'ятницю запропонував йому шматок м'яса. Святий спокійно поблагословив м'ясо і з'їв. Він виконав закон Божий – закон повинен бути для людини, а не людина для закону.

Вже у старому завіті пророки вказували вибраному народові на правдивий сенс посту. Наведу невеликий уривок із Книги пророка Ісаї:

«Навіщо нам постити, як Ти не бачиш; себе умертвляти, як Ти не знаєш? Таж ви в день посту виконуєте ваші справи, гнобите всіх робітників ваших. Ви постите на те, щоб правуватися та сваритись і немилосердно бити кулаком. Не так ви нині постите, щоб голос ваш було чути на небі. Хіба такий піст мені до вподоби, день, коли хтось умертвлює себе? Схиляти голову, немов тростина, веретя і попіл під себе підстелювати, – чи це назвеш ти постом та днем, Господові вгодним? Ось піст, який я люблю: кайдани несправедливості розбити, пута кормиги розв'язати, пригноблених на волю відпустити, кожне ярмо зламати, з голодним хлібом своїм поділитися, увести до хати бідних, безпритульних, побачивши голого, вдягнути його, від брата твого не ховатись. Тоді світло засяє, як зірниця, загоїться негайно твоя рана, спасення твоє буде йти поперед тебе, Господня слава – слідом за тобою. Тоді візвеш, і Господь відповість, ти крикнеш, і Він скаже: Ось я! Коли ти викинеш із-посеред себе утиск, перестанеш погрожувати пальцем і безбожно говорити, коли голодному ти віддаси хліб твій, наситиш пригніченого душу, тоді засяє твоє світло в пітьмі, тьма твоя буде,

немов південь. Господь завжди буде тебе водити, наситить твою душу за посухи, зробить міцними твої кості. Ти станеш, мов сад зрошений, мов джерело, якого води не висихають» (Іс. 58, 3-11).

За словами пророка, піст полягає у тому, щоб одягнути нагого, нагодувати голодного, розділити хліб свій з ближнім. Суть посту виражена у словах: «Віддай голодному душу твою». Піст – це час, коли треба забути про себе, навчитися жертвувати собою заради інших. Час Великого посту дано нам для того, щоб ми переглянули своє життя. Це набагато важливіше і набагато важче, ніж просто утримуватися від якоїсь їжі. Якщо у недотриманні посту тілесного ми часто можемо знайти собі виправдання (хвороба, подорож, брак матеріальних засобів і т. д.), то у тому, що ми не працюємо по-справжньому над своєю душею, над своїм серцем, ми не можемо себе виправдовувати.

Про сенс пісного подвигу нагадують нам також стихирі – спеціальні гимни, які співають на початку Великого посту:

«Браття, постивши тілесно, постімо і духовно: розв'яжемо поряд всяку неправду, розірвімо у житті всі перешкоди до переміни, подаруймо жадаючим хліб і послужимо потребуючим, убогих і бездомних уведемо у дім свого серця, щоб отримати від Христа велику милість.

Прийдіть, вірні, насолодімося світлістю посту і в світлі чинімо справи Божі, як вдень, ходімо чесно, поведячись пристойно, втікаючи від осудження ближнього, відмовмося від того, щоб інших привести до спокуси. Залишмо похитливість тіла, попрацюймо над розвитком власних дарувань і, приступивши до Христа, у покаянні просімо: Боже, помилуй нас». Амінь.

Неділя Закхея

Важливе бажання людини

*Посієш думку – збереш бажання,
посієш бажання – збереш вчинок,
посієш вчинок – збереш долю.*

Велике значення, дорогі у Христі брати і сестри, у нашому житті має бажання, наша воля. До якої б справи ми не бралися, мусимо бажати її виконати. Якщо нема цього бажання, то таку справу нам не під силу довести до кінця, і ми або залишаємо її на півдорозі, або виконуємо суто формально, негідно. У народі кажуть ще: «Силуваним конем далеко не заїдеш».

Кожен з нас, напевно, не раз пересвідчувався у тому, що якою б важкою не була справа, але коли є сильне бажання її сповнити – ми неодмінно зробимо це.

У сьогоднішньому Євангелії митар Закхей дуже бажав бачити Ісуса. Щоб хоч трохи уявити та відчутти на собі його бажання, пригадаймо приїзд блаженної пам'яті Святішого Отця Івана-Павла II в Україну. Багато з нас із нетерпінням очікували побачити Папу на власні очі. Люди вишукували собі найкращі місця на вулицях

Львова, щоб перебувати до Святішого Отця якнайближче. Пригадаймо той трепет, який ми переживали, коли ще не бачили Папу, а люди вже вигукували: «Їде Папа!». Щось схоже відбувалося з митарем, який називався Закхей. Він був малого зросту, і це ставало йому на заваді. Та Закхей так хотів побачити Спасителя, що коли Ісус ішов дорогою, він не посоромився і виліз на дерево, приглянувся і побачив Його. Господь у той момент відчув прагнення Закхея, глянув на дерево і зауважив там чоловіка – збирача податків. «Закхею, злізай, бо маю бути сьогодні у твоєму домі», – сказав Христос. І той, не тямлячи себе від радості, спустився і прийняв Господа у своєму домі. Багато людей просто дивувалися: «Чому Він вибрав дім цієї негідної людини?» А вибрав тому, що той грішний чоловік дуже хотів Його побачити. Закхей мав дуже велике бажання. Він вирішив за будь-яку ціну побачити Господа. Ніхто і ніщо не могло його зупинити, пригасити його сильний запал і захоплення Ісусом.

В одному класі вчителька по черзі викликала учнів на середину класу читати вірші напам'ять. Останнім вийшов хлопчик, який заїкався. Учні у класі почали сміятися над бідолашною дитиною. І що сильніше вони сміялися, то більше хлопчик губився. Врешті, весь у сльозах, він повернувся за парту та, зібравши усі свої сили у кулак, промовив до себе: «Я мушу навчитися добре говорити!»

Удома хлопець почав працювати над собою, вправлявся у мовленні, дикції. За місяць, коли його знову викликали до дошки, він бездоганно прочитав вірші. Увесь клас йому аплодував...

Який це гарний приклад для нас. Ми маємо мати таке саме сильне бажання полюбити Бога, вміти постійно шукати Його всім своїм єством, усією своєю вірою, всією своєю любов'ю тягнутися до Господа. Його слово – в Євангелії, дух Його – у Церкві, присутність Його тут, сьогодні, у таїнстві Пресвятої Євхаристії. Він сказав: «Я буду з вами». І Він справді є тут з нами, які б ми не були немічні, слабкі, вбогі. Він з нами.

Знаєте, брати і сестри, Закхей був малого зросту, але зросту фізичного, тілесного, а ми, натомість, малі й короткі на зріст духовний: ліниві, кволі, до молитви змушуємо себе, наче під примусом, відкриваємо Слово Боже і дримаємо над його сторінками. Справді, ми малі на зріст – неглибоко живемо, неглибоко думаємо, неглибоко відчуваємо. То як же в такому стані побачимо Ісуса? Треба піднятися, ні на що і ні на кого не звертаючи уваги, як зробив митар Закхей. Потрібно тільки забажати, всю силу, все, що є у нас, зібрати та йти до Христа, намагатися чинити Його заповіді. Хтось якось сказав: «Бажаю бачити Господа». Хто хоче стати справжнім християнином, нехай стане подібним на цього Закхея, маленького, але який піднявся і побачив Бога.

Не дай, Боже, щоб хтось з нас, вийшовши за поріг храму, сказав, що я не бачив Бога, я Його не відчував, я Його не прийняв. Нехай буде навпаки – щоб ми всі

щиро собі у серці промовили: «Справді, Бог Господь явився мені, я Його бачив у храмі, я Христову присутність відчував на Службі Божій».

Нехай сьогоднішня спільна молитва буде ще одним черговим прагненням побачити Ісуса. Допоможи, Господи Ісусе, щоб у своєму житті ми вміли бачити Бога не тільки на іконах, але в кожній людині. Амінь.

Неділя Митаря і Фарисея

«Два чоловіки увійшли в храм помолитися: один був фарисей, і другий – митар. Фарисей, стоячи, молився так: “Боже, дякую Тобі, що я не такий, як інші люди: грабіжники, неправедні, перелюбці або як оцей митар. Пощу двічі на тиждень, з усіх моїх прибутків даю десятину”. А митар, ставши здалеку, не смів і очей звести до неба, тільки бив себе в груди, кажучи: “Боже, змилуйся наді мною грішним!”»

Часто у неділю про митаря і фарисея священники у своїх проповідях намагаються виправдати, реабілітувати позицію фарисея, наголошуючи на тому, що вони постили, регулярно молилися, давали десятину і т. д. Однак, коли уважно послухати стихири на Вечірні, Канон цієї неділі на Утрені, то ми жодного разу не знайдемо місця, де б святі отці, які уклали ці богослужбові тексти, хвалили фарисеїв. Навпаки, осуджено молитву фарисея, а поведінку митаря поставлено усім нам в приклад. «Не молимося як фарисей, браття, бо хто підносить себе, буде принижений. Тому смирімо себе перед Богом, і постивши, з митарем кличмо: «Боже, очисти нас

грішних. Господи, ти осудив фарисея, що виправдував себе добрими ділами, а виправдав смиренного митаря, що зітханнями благав очищення, бо ти не зважаєш на високодумні помисли і не погорджуєш сокрушеними серцями. Тому і ми в смиренні припадаємо до Тебе, що страждав за нас: дай нам прощення і велику милість». Ба, мало того, передрозповіддю про цих двох молільників євангелист Лука каже, що цю притчу Ісус сказав спеціально для «деяких, що пишалися своєю праведністю й ні за що мали інших» (Лк. 18, 9).

Отже, в чому різниця між цими людьми? Різниця у тому, що фарисей робив все правильно, а митар все чинив неправильно. Один стояв на правильному місці, у правильній поставі – погляд його очей був спрямований угору; він добре знав, як слід поводитися у храмі. А митар стояв не там, де слід, дивився не на небо, а до землі, не говорив перед Богом гарних слів, однак з його грудей виривалося благання про помилування.

Найбільша проблема фарисея була в тому, що він порівнював себе з іншими людьми, у нашому випадку – з митарем. Він казав: «Боже, дякую, що я не такий, як оцей митар...». Так само і ми, коли порівнюємо себе з іншими, то у багатьох випадках можемо виглядати кращими від них. Можемо сказати, що краще вчинили від наших сусідів, які не прийшли на св. Літургію та не сповнили недільного обов'язку. Але, дорогі, не потрібно порівнювати своє життя, свої чесноти (піст, молитву, милостиню) з життям та вчинками наших ближніх. Справді, при такому порівнянні може виявитися, що деякою мірою зовні ми є кращими, досконалішими. Та коли порівняємо власне життя з життям нашого Господа Ісуса, то побачимо, які ми убогі і мізерні на

чеснотливе і праведне життя. Щойно тоді зрозуміємо, скільки у нас фарисейства у різних формах та на різних рівнях. На рівні конкретної людини, сім'ї, групи людей, цілого народу. Якщо не стежити за своїм життям, то фарисейство може навіть стати ідеологією.

Є такий цікавий фільм «Острів». В одному з епізодів настоятель монастиря хвалить чесноти монаха Анатолія. А він відповідає на похвалу такою фразою: «Що ти говориш? Мої чесноти смердять перед Богом і нічого не варті».

Дорогі наші парафіяни, коли ви приходите до храму літнього сонячного дня, то, певно, зауважуєте, як зовні гарно виглядають його стіни. Які вони білосніжні, так відблискують, що разять нам очі. Дуже гарно храм відображається на світлинах. А коли довкола усе покрито біленьким, чистим снігом, то стіни Лаври набирають трохи темнішого кольору, на них видно кожну плямку, кожен потік дощу. Усе зовсім по-іншому, як влітку.

Отже, усе залежить від того, з ким ми порівнюємо себе. Якщо порівнюємо своє життя з життям Ісуса, зі святістю Божою, нам залишається лише сказати: «Боже, змилуйся наді мною грішним!». Амінь.

Неділя про блудного сина

*«Молодший син зібрав усе
і пустився у далекий край» .*

Вже багато років всі ми є очевидцями численних виїздів наших людей за кордон на заробітки. Звичайно, багато з цих осіб керуються добрими цілями, їдучи в далекий край. Але будьмо реалістами – не бракує й таких, що їдуть просто з цікавості, з думкою заробити собі грошей нечесним, невідповідним шляхом, який часто густо суперечить християнським нормам і принципам.

Кожна людина, залишаючи свій рідний край, свою Батьківщину переживає тугу, ностальгію за чимсь рідним, за тим, що колись мала, а тепер втратила. Недаремно наші письменники та й прості заробітчани, перебуваючи далеко за межами своєї землі і пишучи листи до рідних, завершували ті листи холодним словом «чужина». Скільки-то пережиття і болю у тому слові!

Напевно, в багатьох наших домівках на різдвяні свята лунала колядка «Сумний Святий вечір в сорок шостім році»...

*Мамо, мамо, де наш тато,
Чом з нами не вечеряє?
А наш, діти, тато
в далекім Сибіру споминає Святий вечір,
всю свою родину...*

А Іван Франко у своїй поезії «Лист із Бразилії» пише:

*«Гей, розіллялось ти, руськеє горе,
Геть по Європі і геть поза море...
Рідну країну зі слізьми споминав він,
Але з прокляттям із неї тікав він».*

Нині на Утрені монаша братія співала піснеспів «На ріках вавилонських». Це слова з Давидового псалма. Йдеться про той старозавітний період, коли євреї загорділи... хвалилися своїм вмінням, знаннями і забули істинного Бога. Господь допустив, що вони потрапили у Вавилонську неволю. Тут, опам'ятавшись, почали згадувати, як їм було добре з Господом, і які незручності і клопоти терплять тепер. Вони плакали, просили Бога, щоб Він повернув їх у рідну землю. Ось так і нам треба опам'ятатися, бо ми відійшли далеко від Господа на сотні і тисячі кілометрів у чужий, незнаний, жорстокий і непривітний край. Відійшли у край гріха, пристрастей, щоденних клопотів. Це велика скорбота, дорогі у Христі, – коли людина тужить за рідним домом, перебуваючи фізично далеко від нього. Однак ще більшою бідою є стан людини, яка перебуває далеко від Бога. Кожна людська душа хоче

і прагне Бога. «Які ж то вони любі, Твої оселі, Господи сил, тужить і умліває душа моя за дворами Господніми» (Пс.75). «Як той олень прагне до водних потоків, так душа моя прагне до Тебе, Боже» (Пс. 41). Блаженний Августин у своїй «Сповіді» пише: «Неспокійне моє серце, аж поки не спочине в Тобі, мій Боже».

Що це означає? Це значить, що наша душа зітхає. Вона плаче! Вона багато плаче! Бо відчуває, що відходить від Господа і просить Його, щоб їй опам'ятатися і прийти до Нього та впасти всеціло у Батьківські обійми.

Ми часто думаємо, що вже так согрешили, що немає нам прощення. Ні! Який би вчинок людина не зробила, можливо, і дуже важкий, смертний гріх, пам'ятаймо, що в Господа милосердя багато. Він з нами вчинить так само, як ми чули у євангельській розповіді. Подивімося лише на Марію Єгипетську, коли вона покалася і прийшла до Бога, і з великої грішниці стала великою святою.

Божий апостол Павло був гонителем первісної християнської Церкви. Коли прийняв Господа, то з людини, яка жорстоко переслідувала Церкву Божу, він удостоївся бути Первоверховним апостолом.

Господь всіх нас кличе, очікує терпеливо. А ми маємо сказати: «Встану і піду до мого батька...». Гарно в нинішньому Євангелії сказано: «А як він був іще далеко, побачив його батько і, змилосердившись, побіг, кинувся йому на шию і поцілував його». Батько, бачимо, немовби очікував сина, щодня, напевно, дивився на ту дорогу, якою син пустився в далекий край. Батькові очі хотіли, щоб ось-ось на тій дорозі з'явилася постать сина. Батько

не дивиться на прогрішення сина, а воно було велике. Натомість батьківське серце сповнюється радістю від повернення своєї дитини, і це зрозуміло усім, особливо тим, хто має родину. Хоч діти часто засмучують своїх родичів, для матері й батька діти завжди залишаються дітьми, що б вони не накоїли. Все вибачив милосердний батько блудному синові, нічого не сказав, не докоряв.

У давні часи люди намагалися жити однією родиною. Тепер зазвичай діти, подорослішавши, починають жити окремо від батьків. Тоді ж люди спільно володіли землею, яку разом обробляли, і що більшою була сім'я, то більше було робочих рук, то більшою була можливість працювати та заробляти на хліб насущний. Тому поділити дім, поділити маєток і господарство вважалося збитком, бідною. Якщо діти так чинили, це була образа для батьків.

Великою є батьківська любов! Господь нікого не відкидає! Він прощає все!

Один молодий здібний композитор був єдиним сином у своїх батьків. Його мати щиро вірила в Бога. Син же з часом загордів через своє вміння, талант, красу, здоров'я. Якось він сказав: «Мамо, ось ти постійно молишся до Бога, а я й без Бога маю не менші успіхи!»

«Сину мій, не забувай, що я – тільки твоя мати тілесна, але є в нас мати спільна – Богородиця! Прости її, щоб вона впокорила твою гордість, бо Бог гордим противиться. Вважай, щоб не потрапити тобі у неприємні обставини», – просила мати.

– Ну, добре, ти молися, мамо, а я і так собі проживу. В мене – добре здоров'я, сила, талант, все у мене є!

Раптом син втрачає цілковито слух! У розпачі і зневірі молодий композитор думає: «Що маю робити?».

Заплакав цей нещасний чоловік, а в кімнаті, де він перебував, була ікона Божої Матері. Він поглянув на неї і каже: «Мама мені сказала, що ти можеш все зробити. Якщо я зараз отримаю зцілення, то стану глибоко віруючою людиною».

Поклонився до землі, поцілував ікону і відчув якийсь незвичайний сильний поштовх та отримав те, про що просив! Глухота минула!

Дорогі, і ми не впадаймо у відчай, а повертаймося щоденно з далекої країни в рідний край, де нас чекає Той, який любить. У цей знаменний день дай нам, Боже, всім опам'ятатися, покаятися, провести дні Великого Посту в благочесті, у покаянні, щоб отримати і пережити радість Воскресення.

Чуючи і читаючи різноманітні новини про насильство, розпусту, вбивства, корупцію, війни у цьому світі, помолімося за тих блудних рабів Божих, які є нашими братами і сестрами у Христі.

ПОКАЯЛЬНА МОЛИТВА

Боже милостивий, прости нам, коли ми забуваємо про Тебе, нашого Небесного Отця, коли ми відходимо від Тебе у далекий, чужий край, будучи захоплені своїми пристрастями, дрібницями, повсякденним життям. Прости нам, коли ми живемо у цій метушні і витрачаємо всі душевні скарби і дари Святого Духа, коли ми вже на узбіччі далеко, і нам здається, що Ти, Господи, і справжнє життя вже недосяжні. Прийди в цю хвилину до нас, приймаючи у свої Батьківські обійми, і помилуй нас. Амінь.

Неділя м'ясопусна (неділя про Страшний суд)

Сьогоднішня Неділя має назву «Про Страшний суд». Щойно ми почули Євангеліє про суд Божий та благання Христа: «Покайтеся, бо царство небесне близько...». Мені приходять на згадку також слова св. Августина, який у своїй книзі «Сповідь» пригадує, що коли був ще язичником, але вже потягнувся до Бога всім серцем, то молився так: «Спаси, мене, Господи, спаси мене, але не сьогодні, а завтра, а сьогодні я житиму як раніше». Ось такі і усі ми. Нам зручно жити за інерцією, а життя коротке. Уявіть собі: ось вдарить наш дзвін, настане наш суд. Чи ж нам не думати про кінець світу, коли кінець нашого світу вже біля наших дверей, коли вже завтра нас можуть покликати? Власне, у нинішньому слові хотів би разом з вами замислитись над нашим коротким життям і цінувати час, використовувати його належно, щоб стати по правій руці Господа Ісуса і почути блаженний Його голос: «Прийдіть, благословенні Отця мого, і унаслідуйте Царство Небесне, яке вам приготоване».

Свого часу Господь наш Ісус Христос повчав людей: «Чувайте та моліться, бо не знаєте ні дня, ні години, коли прийде Син Чоловічий, щоб судити світ».

Ці слова крізь століття доносяться до нас і насторожують наше вухо. Божественні апостоли та їхні наступники, а також перші християни сприймали ці слова доволі глибоко і співставляли їх зі собою та своїм життям. Вони сподівалися, що Месія після свого відходу на небо незабаром прийде, а тому мали бути готовими до цієї зустрічі. Тому збиралися на молитву по домах, а найчастіше молилися вночі, бо вірили, що саме вечірньої пори прийде Господь.

У церковному богослуженні, яке називається Північна, є пісня, яка базується, звичайно, на євангельській оповіді. Вона звучить так: «Ось жених приходить опівночі і блаженний раб, якого він знайде невсипучим, недостойний той же, якого він застане лінивим. Гляди, отже, душе моя, сну не піддавайся, щоб не віддано тебе смерті, ані поза царством не зачинено, але схаменись та заклич: “Свят єси Боже, Богородиці ради помилуй нас”».

Дуже часто древні сподвижники використовували ніч для своїх молитов, так є і досі. Така спільна нічна молитва у монастирях називалася «всенощним бдінням» (всенічним чуванням). Були монастирі, в яких молитва не переривалася ні вдень, ні вночі. Людей, які жили у таких монастирях, називали «невсипущими».

Отже, дорогі у Христі, час нам дав Бог. І дав Він нам Його для нашого освячення, можливості спастися для вічного життя. Тому потрібно Його використовувати ощадно: для добрих діл (молитви, посту, милости). Бо ми не знаємо, коли прийде Господь, а тому повинні бути готові до Його приходу у кожную годину дня і ночі. Наша

душа повинна бути чистою, коли стрічатиме Господа. Отці казали, немовби від імени Христа: «У чому застану вас, у тому й судити буду».

Час нашого життя невблаганно біжить. Кожній людині дано можливість його добре використати. У середньовічні часи у містах будували ратуші з великими годинниками, щоб люди застановлялися над тим, як біжить час. Те, що ми не встигли тепер, не встигнемо зробити ніколи, бо час минув, година пробила. Звідси і відомий вислів «memento more» (пам'ятай про смерть).

Ситуація у сучасному світі – доволі складна та непевна. Постійні війни, заворушення, стихійні лиха, екологічні катастрофи – все це загрожує нашому людському існуванню і має спонукати нас поводитися гідно, так, як цього вимагає сам Бог. Поставмо собі запитання: «А чи ми готові до зустрічі з Господом, чи потішаємо себе тим, що ще молоді і не час думати про останні речі?», «Чи ми живемо в мирі зі собою та з ближніми, чи, може, сіємо розбрат і конфлікти?». Апостол Павло застерігає: «Наскільки це можливо, будьте з усіма людьми в мирі, нехай сонце не заходить у вашому гніві, миріться з людьми, бо це наші брати і сестри у Христі. Гнівайся, чоловіче, на гріх, а не на свого брата, сусіда чи знайомого».

Коли будемо жити, як вдасться, то можемо не встигнути зробити багато добрих справ. Господь на Страшному суді буде нас питати, що доброго зробили у своєму житті, на що використали Його великий дар – час?

Все, що чинимо у тому житті, повинно бути з любов'ю. Всіляке добро, зроблене без любови, не є добром. Життя існує доти, доки є любов. Жити і нікого та ніщо не любити – означає втратити життя. Спаситися – означає любити...

Якби у нас було більше любови до Бога, з якою ж легкістю ми б довірилися Йому. Всі труднощі – від нестачі у нас любови до Бога, усі людські проблеми – від нестачі любови поміж людьми. Труднощі можуть бути. Але коли є любов, їх можна подолати.

Час дано нам, щоб любити, щоб творити добро. Тому спішімо. Просімо Господа, щоб навчив нас гідно використовувати свій час, не занедбувати його на порожні, непотрібні справи. Берімо приклад з Господа. Як Він використовував свій час? Постійна праця і молитва, співчуття, бажання допомогти кожному, хто потребує доброго слова, діла, погляду. Усім своїм єством Він проповідував Бога, кожен жест, порух Його душі і тіла не було зроблено надаремно. Все мало свій сенс і ціль.

Є одна розповідь про трьох чортенят, які проходили свій вишкіл у пеклі. Перед відправленням на землю вони мали розмову з верховним чортом. Це був немовби іспит. Він запитав першого, наймолодшого: «Що ти скажеш людям, якщо потрапиш на землю?» – «Я скажу їм, що Бога немає». – «Надаремно! – відповів чорт-екзаменатор. – Це вже їм неодноразово говорили. Біда у тому, що багато людей вже знайомі з Ним особисто».

– А ти що скажеш? – звернувся він до другого.

– Я скажу, що пекла немає.

– Ну що ж, – сказав старий чорт. – Це розумніше. Але, на превеликий жаль, говорити це марно. Багато людей уже живуть у пеклі.

Дійшла черга до третього.

– А ти що скажеш?

– Я скажу їм, що квапитися нема куди.

– Чудово! – вигукнув верховний чорт. – Негайно вирушай і берися до роботи.

Тому, брати і сестри, бачимо, що ворог не спить. У багатьох речах у своєму житті ми, напевно, уже спізналися.

У вересні 1995 року єпископ Калліст був на острові Патмос. Там він брав участь у торжествах з нагоди 1900-ї річниці прибуття св. євангелиста Йоана на Патмос. Тут св. Йоан, згідно з переданням Церкви, написав книгу «Апокаліпсис». У програму святкування входила міжнародна конференція на тему «Одкровення і навколишнє середовище».

«На всіх засіданнях, – каже владика, – у моїх вухах звучали слова ангела з книги Апокаліпсису: "Часу більше не буде" (Од. 10, 6). Тому нема більше можливості відкладати».

Робімо якомога більше добра усім людям, з якими нам Боже провидіння дозволить зустрітися: рідним, друзям, ворогам, знайомим. Головне – це квапитися робити добро, коли ми ще живі, поки у нас ще є час і можливість. Багато людей потребують нашої допомоги – фізичної сили, доброго слова, уваги та співчуття. І повірмо, дорогі у Христі сестри і браття, що яке б маленьке та незначне було наше добре діло, воно на віки віків буде з нами. Амінь.

Неділя всепрощення (сиропусна)

Наближається час Великого посту, час оновлення, очищення і, найголовніше, – час приготування до прийняття Божої зцілювальної благодаті. Ми всі приходимо хворі душею, несучи на раменах важке каміння немочі, гріхів, власної недосконалости. Хто з вас не знає, яке важке каміння, яка слабка людина? Що ми тисячу разів намагалися визволитися від гріхів, скинути їх з себе, але вони знову нависали над нами, і знову ми йшли зігнуті і прибиті тягарем наших гріхів: великих і менших.

Але Господь нам говорить, що Він є єдиною брамою до царства чистоти і світла. Лише звернувшись до Нього, лише у молитві знайшовши силу Його благодаті, ми можемо ожити, перетворитися, стати іншими. Але до цього треба готуватися. І ось Церква дає нам для цього чудовий час Великого посту, який випереджує радість Воскресення.

Сьогодні перебуваємо у неділі всепрощення, яка нам нагадує про падіння Адамове, про нашу загальну гріховність, бо Адам – це і ми всі з вами. Всі ми відпали від Бога, всі пішли своїми шляхами. Всі перебуваємо у непослуху, самовільному блуканні, і всі ми стоїмо перед

лицем Божого милосердя. Якою б грішною і слабкою не була людина, коли вона захоче змінити своє життя, Господь пошле їй сили для цього.

І, нарешті, дуже важливі слова Христові й сьогодні нам показують, що наша підготовка – у наших руках. Господь Ісус говорить: «Коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш небесний не простить вам прогріхів ваших». І справді, як це зрозуміло, як це просто і логічно. Чи можемо ми говорити: «Господи, забудь, викресли, загладь», коли у нашому серці сидітиме злість, зберігатиметься злопам'ятство? Ні, звісно. Тому сьогодні Церква закликає нас до прощення. Ми не можемо жити один з одним без прощення, бо кожна людина десь завинила перед іншими: чоловік – перед дружиною, діти – перед батьками, батьки – перед дітьми, сусіди – перед сусідами. Ми – живі люди, і коли б ми не вміли прощати один одному, то весь світ перетворився б на пекло, хаос, вирування злости.

Почнімо сьогодні. Пригадаймо все те зло, що є у нашому житті, і залишімо це за порогом Великого посту. Це важко, але ж це справа Божа, це заклик Христа, на який маємо відповісти.

«Це час сприятливий», – говорить нам Церква. І ми кличемо словами псалмоспівця: «Покаяння відчини мені двері, Життєдавче. І навчи мене каятися, навчи мене бачити гріхи, і не залиши мене тоді, коли у відчаї побачу, які вони неосяжні, яка велика їх сила, яка нездоланна міць гріха. Щоб у ту мить, коли я скажу собі, що немає мені порятунку, прощення, зцілення, щоб тоді я дізнався, що воно є і дарується нам Духом Христовим,

який невидимо присутній тут, живе серед нас, прийшов у цей світ, щоб жодна людина не загинула, але мала життя вічне».

Я б дуже хотів, щоб зараз ми спільно помолились гарну молитву, яка охоплює найважливіші сфери нашого життя, в яких потрібне прощення. Вона нагадує нам й інші події, що стосуються нашого життя.

Важливо у цій молитві пам'ятати, що і померлі теж потребують нашого прощення, тому будемо довіряти Богу і наші рани, отримані від людей, які пішли з життя. Часто саме ці рани ми замовчуємо, бо пам'ятаємо, що «про мертвих говорять тільки хороше». Але наш Небесний Отець знає істину про недосконалість людських відносин, тому Він хоче нагадати нам про події, що болючими спогадами зв'язали нас з померлим. У молитві прощення ми можемо принести ці спогади до Господа і занурити їх у Його милосердя.

Присвятіть цій молитві достатньо часу, щоб могли доручити Богові усіх людей, з якими вас пов'язують важкі переживання.

Господи Ісусе Христе, прошу Тебе сьогодні про те, щоб я простив(ла) всім людям, яких зустрів(ла) у своєму житті. Я знаю, що Ти даси мені сили для того, щоб я міг (могла) це зробити, і дякую Тобі за те, що Ти любиш мене більше, ніж я сам(а) люблю себе, і більше бажаєш мого щастя, ніж я сам(а) його бажаю.

Отче, прощаю Тобі всі миті, коли в нашу сім'ю входила смерть; хвилини кризи, фінансові

труднощі і ті події, які я вважав(ла) покаранням, посланим Тобою, – коли інші говорили: «Видно, Бог так хотів», – а мене охоплювала гіркота і образа на Тебе. Прошу Тебе сьогодні: очисти моє серце і мій розум.

Мій Господи, прощаю самому (самій) собі свої гріхи, свої слабкості і свою провину, і все те, що є поганого в мені або що я вважаю поганим. Я відмовляюся від усіх забобонів і не вірю в них, від участі в спиритичних сеансах, від читання гороскопів, передбачень майбутнього, використання талісманів і заклинань на щастя. Я вибираю Тебе моїм єдиним Господом і Спасителем. Наповни мене Своїм Святим Духом!

Зараз я прощаю собі те, що вимовляв(ла) Твоє ім'я даремно, не віддавав(ла) Тобі належного шанування тим, що не ходив(ла) до церкви, завдавав(ла) болю моїм батькам; я прощаю собі пияцтво, перелюбство. Ти вже мені все це пробачив у таїнстві покаяння, а сьогодні я прощаю це собі самому (самій); також прощаю собі аборт, злодійство, брехню, обман; прощаю собі те, що позбавляв(ла) інших доброго імені.

Від усього серця я прощаю своїй мамі. Прощаю всі ті моменти, коли вона чинила мені біль, сердилася на мене, лютувала і карала мене, коли прихильніше ставилася до моїх братів і сестер. Я прощаю їй ті моменти, коли вона називала мене тупим, виродком, дурнем, гіршим

з її дітей і говорила, що я занадто дорого обходжуся нашій сім'ї. Коли вона заявила мені, що я був(ла) небажаною дитиною, випадковістю, помилкою, або ж народився(лась) не таким(ою), яким би їй хотілося. Я прощаю їй це. Я прощаю своєму батькові. Прощаю йому за ті дні і роки, коли мені не вистачало його підтримки, його любови, ніжності або хоча б уваги. Прощаю йому, що у нього не було часу, прощаю те, що він не супроводжував мене у важливі моменти мого життя, його пияцтво, сварки з мамою, з моїми братами і сестрами. Його жорстокі покарання, те, що він нас покинув, пішов з дому, прощаю йому розлучення з моєю мамою чи його зради – я прощаю йому це.

Господи, цим прощенням я хочу охопити також моїх братів і сестер. Я прощаю тим, хто відкидав мене, говорив про мене неправду, ненавидів мене, таїв на мене образи, вів зі мною війну за любов наших батьків, поранив мене чи завдавав фізичних страждань. Прощаю тим, хто був жорстокий зі мною, карав мене або яким-небудь іншим чином отруював мені життя.

Господи, я прощаю чоловікові (дружині) те, що мені бракувало його (її) любови, ніжності, розсудливості, підтримки, уваги, розуміння і взаємного спілкування, а також все, в чому він (вона) був(ла) винен(на), всі його (її) вади, слабкості, ті вчинки і слова, які ранили мене і позбавляли спокою.

Ісусе, я прощаю моїм дітям відсутність поваги до мене, непослух, брак любови, уваги, підтримки, тепла, розуміння. Прощаю їм їхні погані звички, їхній відхід від Церкви, всі погані вчинки, що викликали в моїй душі тривогу.

Господи, прощаю усім моїм ближнім і прощаю собі самому (самій). Будь милостивий до мене, грішного (грішної)! Не покидай мене! Амінь.

Неділя 1-ша посту (Православія)

«А що може бути доброго з Назарету?»

Такими словами звернувся Натанаїл до апостола Филипа, на що апостол відповів йому: «Прийди і подивися». Як і Натанаїл, так і всі інші впродовж історії християнства, хто приходив побачити Ісуса, заізнатися з Ним, оздоровитися від Нього, свідчили: «Учителю, Ти – Син Божий, Ти – цар Ізраїля» (Йо. 1, 49).

Постать особи Ісуса Христа є непересічною, неординарною. Це був втілений Бог. Можливо, деякою мірою апостоли були щасливішими за нас, людей ХХІ століття, бо щоденно з Ним спілкувалися. Він жив серед них, Він з ними молився, ділив їхні труднощі і радів зі своїми учнями. Один із апостолів у своєму посланні каже: «Ми говоримо вам про того, якого бачили власними очима, якого руки наші торкалися, про Слово життя» (Пор. 1 Йо. 1, 1). Церква навіть називає святих апостолів божественними, бо вони постійно причащалися отого Божества Господа нашого Ісуса Христа.

Спілкуючись з Ісусом, приймаючи Його науку, вони були повні сили Духа Святого. У Діяннях святих

апостолів згадується, що коли вони йшли вулицями, де лежали хворі, то їхня тінь, яка падала на тих бідних людей, піднімала їх здоровими. Не тільки в очах апостолів Ісус був великим, але для усіх людей того часу Він не переставав творити добро. Погляньмо на Його чудодійні сили. Він зціляв усюди, де була в тому потреба. Однак те, що ми знаємо про Його чуда – це лише дещиця того, що Він зробив. Євангеліст Йоан закінчує своє Євангеліє словами: «Є ще й багато іншого, що зробив Ісус, та якби воно було записане кожне зокрема, гадаю, що й сам світ не вмів би написаних книг». Людським категоріям не під силу описати Христа. Кожен Його крок на цій землі був чудом. Його погляд і дотик, якщо була у цьому необхідність, ставали лікувальними. Під кожним оглядом життя Ісуса було особливим.

Всі ми любимо, але по-справжньому і у всій повноті любив лише Христос. Прощати у житті ми здатні лише частково, натомість Господь попросту не пам'ятає жодної людської зневаги. Він був лагідний і тихий до тієї міри, що пророк Ісаї говорив про Нього: «Очеретини надломленої не доломить і гнота тліючого не погасить...». І знову каже: «Він не буде кричати і кликати не буде, і на вулицях чути не дасть свого голосу» (Іс. 42, 2-3).

Його велич і слава ніколи не минають, вони вічні і незмінні. Людська слава порівняно з Божою є нічим, вона, як земний порох – з'явилася, заблищала і швидко згасла. Наведу хоча би такий простий приклад. У нашому суспільстві з'являється постать, яка своєю діяльністю, своїми вчинками і досягненнями здобуває великий авторитет серед сучасників. Такими особами –

громадськими діячами, науковцями, спортсменами, естрадними співаками... – ми захоплюємося. Їхніми іменами називаємо наших дітей, навчальні заклади тощо. Кожна епоха має свого героя і кожен герой уособлює свою епоху. Але минає час, і їхня слава зникає, ці великі постаті затираються у нашій пам'яті. Так стається з багатьма знаними історичними персоналіями. Однак погляньмо на Господа і Спаса нашого Ісуса Христа. Всі, хто з Ним запізнався, хто увірував в Нього, змінювали кардинально своє життя, Він ставав для них Спасителем, володарем людських сердець. Хто з людей хоч би один раз прийняв Його до свого дому, до свого серця, не наслідуював уже питати: «А що може бути доброго з Назарету»? Натомість казав: «Добре нам з Тобою, Господи, бути». Або як жителі самарійського міста свідчили: «Тепер уже віруємо не через Твоє слово, але тому, що самі чули і знаємо, що Ти справді Спаситель світу» (Йо. 4, 42). Ісус Христос любить усіх людей без винятку, і Його любов до мільярдів людей нашої планети є неповторною. Ніхто з нас не може в образі Господу сказати, що Він любить мого брата, сестру, які поруч, більше, ніж мене. Кожна жива людська душа живе і дихає необмеженою Божою любов'ю, яку Бог усім щедро дає, всіх у повноті обдаровує. Він запевняє: «Станете синами Отця вашого, що на небі, який велить своєму сонцю сходити на злих і на добрих, і посилає дощ на праведних і неправедних» (Мт. 5, 45).

Наш Спаситель є:

*«Хвалою для патріархів,
потугою для володарів,
Для мучеників Він є силою,
для монахів радістю,
Для священників насолодою,
для посників витривалістю,
А для побожних людей Він
є потіхою
і для грішників спасенням»
(З Акафісту до Ісуса Христа)*

Один автор про Нього написав так:

*«... Він народився у невідомому селі у селянки.
Виріс в іншому селі, де працював до 30-ти років
у столярній майстерні. Три роки він був мандрів-
ником. Він не написав жодної книжки. Він ніколи
не був службовою особою. Він не створив сім'ї
і не мав дому. Він не здобув вищої освіти. Він
ніколи не був у великому місті. Він не ходив далі,
ніж 200 миль від місцевости, де народився. Він
не робив того, що за загальною думкою роблять
видатні люди. Він не мав дипломів – лише знання
виявляли Його освіченість.*

*Йому було тільки 33 роки, коли вістря гро-
мадської думки обернулося проти Нього. Його
друзі втекли від Нього, Його передали у руки
ворогів, Він перетерпів наругу над собою. Його
прибили до хреста між двома розбійниками.*

Коли Він вмирав, кати грали в азартну гру на Його одяг – єдину приватну власність, яку Він мав на землі. Коли Він помер, Його поховали у могилі, позиченій в одного товариша, який мав співчуття до Нього.

Минає ХХ століття, а Він все ще залишається центральною фігурою людства. Якщо зібрати докупи усі армії, які будь-коли марширували, всі військово-морські флотилії, які будь-коли плавали, усі парламенти, які будь-коли засідали, всіх царів, що будь-коли правили, то вони не вплинули на життя планети так, як це одне-однісіньке життя».

Неділя 2-га посту

У другу неділю посту ми вшановуємо молитовно пам'ять святителя Григорія (Палами). Архієпископ Григорій (1296-1359) був відомим представником духовної школи ісихазму. Опірається ісихазм на давню монашу традицію безперервної молитви. Саме через молитву, якою звертаємось до Господа, Божа благодать звільняє серце людини від злих думок, бажань, пристрастей. І одночасно стає немовби оборонною стіною, яка не допускає до душі злі помисли, неспокій чи страх. Духовні отці називають таку молитву молитвою серця, яка є даром Божим, а також нагородою за великі старання та зусилля людини, щоб досягнути цю молитву. Святитель Григорій, говорячи про безперервну молитву, вказує, що саме допомагає її досягнути. Перша вимога – усамітнення.

Тому в цьому недільному слові я б хотів разом з вами роздумувати на тему християнської молитви.

Якось, прогулюючись територією монастиря, мав можливість бачити від лісу згори увесь монастирський Унівський комплекс. Своєю архітектурною красою, розташуванням у гущі лісу він, на правду, милує, приваблює людське око. Складається враження, немов могутній

корабель пливе серед спокійних хвиль моря до призначеної цілі, пристані. Напевно, переважна більшість з нас знає, що ця монастирська будівля постала в XVI столітті. Дерев'яний монастир, що був на цьому місці, у 1549 році зруйнувала пожежа, і монахи вирішили будувати вже муровану церкву та монастирські стіни. Завершилось будівництво у 1570-их рр. Зведено церкву з каменю, у фризі, що тягнеться попід самим дахом, були зроблені отвори-бійниці. Через них захисники монастиря могли вести бій ручною вогнепальною зброєю. Навколо церкви збудували чотири наріжні вежі та мури між ними. Під час нападу татарських орд люди з навколишніх сіл рятували своє життя за міцними монастирськими стінами. Отже, Унівський монастир у Галичині мав славу добре захищеної фортеці. Крім гармат тутешній арсенал нараховував ще двадцять чотири одиниці ручної вогнепальної зброї (мушкети, півгаки). Одне слово, ворогові нелегко було взяти у свої руки так добре укріплений монастирський комплекс. Прийшла мені тоді думка: ну, добре, це була слава і сила попередніх століть. У теперішні часи ці оборонні, фортифікаційні укріплення нікого по-особливому не захистять, тільки що для монахів служать строгою клявзурою. Якщо б, не дай Боже, було б якесь військове заворушення, війна, то ніхто, думаю, не буде бігти до монастиря, щоб заховатися від ворога. Способи боротьби в сьогоднішньому світі геть інакші, як були колись, ці укріплення ні для кого не становлять жодної перешкоди. У часи Другої світової війни окупаційні власті як нацистської Німеччини, так і Радянського Союзу мали вільний доступ до монастиря, і ніхто не міг їм перечити чи зупинити їхнє вторгнення до обителі. Тому бачимо, що свою стратегічну оборонну

функцію монастир цілковито втратив, про це можемо говорити лише в історичному контексті. То для чого цей монастир? Кому потрібні унівські монахи? Якщо перенестися у духовний вимір, під кожним оглядом монастир необхідний для всіх, хто сюди приходить, хто тут живе, для всієї УГКЦ. У теперішній час Унівська обитель служить світові молитовною боротьбою з особливим ворогом, який воює проти людського роду від сотворення світу до нинішнього дня. Всі того ворога знаємо – це диявол, антихрист. Знаєте, чого Він боїться найбільше в нашій обителі? Молитви! Тому перше призначення нашого монастиря – це бути молитовним укріпленням для людей. Наша мета – перемагати злу силу молитвою. А нашими гарматами, самопалами, мушкетами є чотки, вервиця, Часослов і молитовник. Знаю одну родину у Львові, які мають біснுவату дівчину. Злий їй підказує, за словами мами, викидати через вікно вервиці, молитовники, іконки, образки. Отже, це речі, з якими ми молимося і, власне, цього боїться диявол, споконвічний ворог людського роду.

Спробуймо разом визначити, що таке молитва. Означень християнської молитви є багато, але в церковній традиції перевагу віддають трьом:

- 1) Благання у Бога якогось добра;
- 2) Піднесення думки до Бога, як говорили древні латиняни «*elevatio mentis da Deum*»;
- 3) Душевно-довірлива бесіда душі з Богом.

Наступне питання: чому люди моляться? А запитаймо себе, чому птахи співають? Та тому, що спів є частиною їхнього життя. Так і молитва – частина життя людини. Ось через що в усі часи і у всіх народів була і є молитва. Дорогі в Христі, недостатньо є лише помолитись зранку

і ввечері якусь коротку молитву. Про Бога потрібно пам'ятати і вдень. У часі коли ми йдемо до праці, коли трудимося, коли вчимося, коли відпочиваємо. Наш великий Митрополит Андрей сказав про людський відпочинок: «Нехай мені буде втомую відпочинок без Тебе, мій Боже». Отже, проста істина для кожного і кожної з нас: молитися треба що більше і що частіше. Отець Віяней з Арсу, а це був дуже побожний і молитовний священник, який стояв близько біля Бога, говорив свого часу: «Що більше молишся – то більше хочеш молитися. Так і риба спочатку плаває на поверхні води, а пізніше опускається глибше. Так і душа під час молитви занурюється все глибше і забуває про все в солодкій розмові з Богом». Багато проблем і труднощів, які випадають на нашій життєвій дорозі, ми хочемо розв'язати, подолати самі. А чому так стається? Бо не знаємо Бога, ми ще Його як слід не пізнали. Десь ще не до кінця наше серце переконане, що в Бозі визволення, що на Господа потрібно покласти свої щоденні клопоти. Гарно це почуття виражено в одній пісні про молитву:

*Ти, як та жива вода,
Підіймала, коли я
На обличчя падав в мокрий сніг,
Ти несла мої слова – я з тобою горе переніс.*

Тому в молитві – наша сила. Наведу один приклад із життя Митрополита Андрея Шептицького.

*У 1902 році наш майбутній унівський монах,
а також екзарх для російських католиків Леонід
(Фьодоров) гостював перед своїм переходом до*

Католицької Церкви у митрополичих палатах у Львові упродовж восьми днів. За ці дні він дуже полюбив Владика як великого молільника. На молодого Леоніда вплинув один епізод, який допоміг йому одразу оцінити велич особистості Митрополита. Якось Андрей Шептицький повернувся зі сейму виснаженим і розбитим; розмова за обідом не клеїлася. Митрополит в цей день мав багато неприємностей і йому було важко на душі. Фьодоров вже встиг так його полюбити, що й сам страждав. Увечері, повертаючись зі саду, він зайшов до каплиці і зупинився перед Святими Дарами. Тут, в темноті, при світлі лампадки, він побачив Митрополита, який безмовно лежав на підлозі. Фьодоров зрозумів, що він в цей момент покладає свої скорботи на Бога, приносить себе в жертву і набирає нових сил. Дивлячись на цю могутню фігуру, яка лежала так непорушно, Фьодоров переконався, що Митрополит Андрей є людиною страждання, що воно – його уділ. Наступного дня в очах Митрополита він побачив «Царство Небесне» і відчув, що Владика при всій його лагідності та доброті немовби наново народився духовним вождем українського народу.

Дивлячись на Митрополита Андрея і на багатьох інших подвижників християнства, і самі молимося, наближаймося до Бога, і Бог до нас наблизиться. Я часто мрію, щоб історики чи письменники, пишучи історію Унівської Лаври, не лише описували монастирські

укріплення, розвинене самодостатнє сільське господарство, сотні гектарів монастирських земельних угідь... Так, Лавра має велику і цікаву історію, але її велич – насамперед у тому, що цей монастир був і є домом безперервної молитви. Це обитель і храм, в яких живе і діє Святий Дух. А ігуменом є сам Христос Господь. Оце є найголовніше покликання і ціль нашого монастиря – приносити Богові молитву. Молитовні монахи потрібні світові як досвідчені лікарі хворим людям. Потрібні, щоб їм сказати про справжній сенс їхнього життя, про причини їхніх духовних недуг та спосіб їхнього лікування. Сумно, коли лікар погано лікує людей і замість допомогти – шкодить. Що може подарувати людям монах, який у молитві не знаходить джерела своєї життєвої сили? Люди не будуть докоряти монахові за те, що бракує йому знань про будівництво, медицину чи бізнес. Але завжди перед ним будуть виявляти свою найглибшу потребу, яку коротко висловили апостоли: «Навчи нас молитися!». І у відповідь не чекатимуть на наукові трактати про молитву. Люди хочуть насамперед зустрітися зі справжнім досвідом молитви, такої молитви, якій під силу змінити їхнє життя, так, як колись вона перемінила життя досвідченого монаха. Амінь.

Неділя 3-тя посту (Хрестопоклонна)

Терпеливо носімо свої хрести.

Одній родині з нагоди свята подарували невеликий за розміром животворящий Господній хрест. Приймаючи його у дарунок, один із членів сім'ї, сказав: «Тільки не дай, Боже, щоб із цим хрестом увійшло до нашої хати терпіння». Наводячи вам цей приклад, не маю на меті розповідати про якісь забобони. Властиво, хочу сказати, що людина у своєму житті намагається уникнути страждань. Робить усе для того, щоб терпіння пройшло повз неї, мимо її хати, її родини. І не раз доходить у цьому навіть до смішного.

Сучасний світ пропонує людині суцільні задоволення. Бути, мати, розкошувати – це філософія сьогоденного дня. Кожен із нас дратується, виходить із себе, коли будь-яка, навіть найдрібніша справа, яка не вартує уваги, затягується і не виконується зі швидкістю реклами. Грошей хочеться заробити щобільше, а зусиль при цьому докласти якнайменше. Через такий поспіх, намагання у всьому шукати задоволення і виникають сварки, непорозуміння. Спрага людини до втіхи, прагнення будь-що уникнути болю, терпіння називається

ще гедонізмом. Це вчення, згідно з яким насолода є найвищим благом, метою життя.

Господь наш Ісус Христос приходить у цей світ і проповідує щось цілковито інше. Він каже: «У світі страждатимете та бадьоріться, бо я переміг світ». Звертаючись до своїх учнів, промовляє: «Блаженні не ті, що сміються, не ті, що втішаються у цьому світі, а ті, що плачуть, що страждають, живучи на цій землі». Ісус Христос також страждав. У святому Євангелії читаємо: «Як мені на душі важко... роде розбещений, доки Я буду терпіти вас?».

Один професор з христології так говорив нам про Христа як людину: «Ісус відзначався незвичайною витривалістю у постах, всеношних молитвах, багатогодинних навчаннях, численних подорожах, терплячи усілякі незручності. Він знав, що таке піт, праця, порох, труднощі дороги, боротьба зі стихією моря. Він плакав над Єрусалимом. Христос розчулився і просто ридав над могилою друга Лазаря».

Отже, Христос мав гнучку психіку, відчував глибину страждання, прохання, жалю. «Він за дні свого тілесного життя приніс був молитви й благання з великим голосінням та слізьми до того, який міг би спасти Його від смерти» (Євр. 5,7).

Господь усе це прийняв, і до учнів з Емаусу пізніше буде казати: «Хіба не треба було Христові так постраждати і так увійти у свою славу?».

Отже, дивлячись на Христа, мусимо збагнути, що і нам потрібно терпіти. У народі ще кажуть: «Христос терпів і нам велів».

Свята мати Тереза казала, що терпіння і біль є прекрасними, бо ми тоді приступаємо ближче до Христа. З 1996-1997 рр. вона шість разів потрапляла до лікарні.

Прохала лікарів, щоб вони дали їй змогу спокійно померти. «Я не можу користуватися дорогими ліками і медичними послугами, коли мільйони моїх підопічних не мають такої можливості», – говорила мати Тереза. Вона ніколи не приймала знеболювальних препаратів, бо вважала, що відчувати біль – значить приносити жертву Христу.

Життя – це правдивий хресний похід, який, власне, очолює Христос і всіх нас кличе на ім'я: «Ходіть за мною, наслідуйте мене».

До того походу Господь запрошує кожну людину. «Хто хоче йти за мною, нехай відречеться ж себе самого і бере свій хрест». Цей поклик звернений до кожного віку, кожного стану. Нести свій хрест. А який хрест? Це хрест терпінь. «Бо світ цей – немов велика лікарня, де так багато страждань, як і людей», – говорив блаженний Августин. Ніхто не в силі перерахувати терпіння, які допускає Господь для нашого добра.

Кожен з нас здатний до хресного походу, Бог дає для цього свою ласку. Хрести висять над усіма нами: над подружжями, сиротами, монахами, бідними, багатими, над кожним. Воно і не може бути по-іншому тут, на землі. Тому візьмімо наш хрест і ходімо за Христом. І саме тоді переможемо гріх і всі страждання, які гріх свого часу заподіяв. А коли нам буде важко, то з вірою і переконанням скажімо Богові: «Хресту Твоєму поклоняємось, Владико, і в своєму терпінні поклоняємось Божій волі та прославляємо Твоє воскресення». Амінь.

Неділя 4-та посту

Любімо людей і Бог полюбить нас

«Коли ж прийшли до народу, приступив до нього один чоловік, припавши до ніг, каже: “Господи, змилуйся над моїм сином біснуватим”».

Щойно Христос перед виходом до народу переобразився на горі Тавор. Хвилю тому Він переживав небесну славу, а зараз Він стоїть перед земною проблемою – проханням бідного батька, який клопочеться про свого сина. Ще й дорікає, що учні не змогли його зцілити. «О роде розбещений та невірний, приведіть мені його сюди»...

Стан того хлопчини справді був серйозним, а його вчинки – небезпечні не лише для нього самого, але й для інших. Люди аж зітхнули з полегшенням, коли побачили Ісуса, який лише одним сильним словом погрозив бісові, і той вийшов з хлопця.

Із тієї євангельської оповіді бачимо, що постійно звертаються до Нього з проханнями, проблемами. Лише повернувся від тієї слави на горі, як відразу ж зустрівся з людським стражданням, терпінням. Відразу після того,

як Він почув голос Божий, почув голос людських потреб. Але Він не відвертається від людей, їхньої біди. Тому кожен з нас, хто хоче бути подібним до Христа, не повинен трактувати свого співбрата як якусь перешкоду, яка заважає йому молитися, бути з Богом. Бо, знаєте, легко почувати себе християнином у хвилини молитви, духовного піднесення. Скажу більше, легко відчувати близькість Бога, коли ми далеко стоїмо від людських проблем. Але віра, духовне життя – це не втеча від життя реального. Правдива віра – коли людина піднімається з колін від молитви, щоб допомогти людям вирішити їхні проблеми.

З отцем Орестом трапився такий випадок. Якось він сказав, що його не буде вдома, щоб приділити більше часу молитві. І тоді спала йому думка: «Я шукаю Христа, але Господь сам приходить і стукає, а я Йому не відчиняю». Коли він відчинив двері, то перед ним стояв чоловік, який хотів посповідатися. У цьому випадку Христос, якого шукав священник, був саме у цьому чоловікові з його проблемою.

Тому, коли бачимо людей у потребі, не відвертаймося від них, кажучи, що нема часу і нема змоги їм допомогти. Навіть якщо ми справді потрапили у скрутні обставини. Бодай молитвою просімо Божого змилювання для нужденних людей. «Все, що у молитві з вірою попросите, одержите». І ще: «Коли матимете віру як зерно гірчиці, скажете цій горі: перенесися звідси туди – і вона перенесеться, нічого не буде для вас неможливого».

Кожен наш ближній – Христос, кожна людина – це ікона самого Бога. Люди, які живуть довкола нас, – мої брати і сестри. Ніколи не забуваймо про це у своєму житті. Сотворімо для своїх братів по вірі такі умови, щоб вони смакували уже тут Небесне Царство. Допомагаймо людям безпечно переходити бурхливе море життя, нехай вони чуються упевнено біля нас.

Людина потребує іншої людини, і сама є комусь потрібною. Бог сполучив людей предивним взаємним зв'язком. Ми взаємно потрібні один одному для життя, для щастя, навіть для спасення. Більшість наших зустрічей з Богом не може відбутися без допомоги людини. Людина може нас від Бога віддалити, але може і до Бога привести.

Нехай Бог береже вас від того, щоб біля нас виявився хтось, у кому б завмерло життя, віра у те, що буде краще, згасли радість і бажання жити. Любімо людей, і Бог полюбить нас. Амінь.

Неділя 5-та посту

Цвяхи наших гріхів.

«Оце йдемо в Єрусалим і Син Чоловічий буде виданий первосвященикам і книжникам і засудять Його на смерть, і видадуть Його поганам, і насміхатимуться з Нього, й уб'ють, і по трьох днях Він воскресне» (Пор. Мр. 10, 33-34).

Здавалося б, що ця звістка про смерть до глибини зворушить і потрясе усіх апостолів. Однак так не сталося. Учні Ісусові й далі мислять світськими категоріями. Вони думають про царство, в якому вони посідали б належне місце по Його правиці і лівиці. «Дай нам, – кажуть вони, – щоб ми сиділи один праворуч, а другий ліворуч Тебе у Твоїй славі». Ось про що найближчі учні просять...

Якби учні відчули, що в ту мить переживає Господь, наближаючись до місця свого страждання, вони не зверталися б до Нього з таким проханням. Але вони були заклопотані власними мріями та бажаннями. «Не знаєте самі, чого просите», – сказав їм Ісус.

Звичайно, Христові це боліло, як людині. Знати, що невдовзі ти помреш – психологічно важко. Патріярх Йосиф Сліпий казав, що завше не до кінця розумів тих слів Ісусової молитви у Гетсиманському саді, що аж «кривавий піт виступав на Його обличчі». Однак, каже, коли був на засланні 18 років, то дещо йому відкрилось. Він бачив людей, які знали, що завтра зранку їх розстріляють, їхнє життя на цій землі припиниться. За одну лише ніч такі люди як не божеволіли, то до ранку сивіли. Таке було сильне їхнє душевне хвилювання.

Молитва Ісуса у Гетсиманському саду – кульмінація Його боротьби з усім, що у природній спосіб вдаряло по Його людському життю. Св. Лука пише: «Повний скорботи та тривоги, ще пильніш молився, а піт Його став, мов краплі крові, що падали на землю». Густі краплі крові – це зовнішній вияв великої тривоги, яку Ісус переживав перед страстями і хресною смертю. Саме у такому пережитті внутрішньої тривоги – аж до кривавого поту – Ісус стає дуже «людським» і, завдяки цьому, дуже нам близьким. Христос не соромиться зізнатися, що боїться, не вдає з себе героя, тверду і нечутливу до страждання надлюдину. Ця Ісусова слабкість перед страхом вразила учнів і стала причиною їхніх сумнівів, про які сам Учитель провіщав: «Усі ви зневіритесь у мені цієї ночі». Ісус також не відкидає своє страждання і страх, а свідомо і добровільно їх приймає. Тому перед розп'яттям Він не прийняв дурманного напою – вина, змішаного з жовчю.

Боротьба Христа у Гетсиманії закликає нас, щоб ми переживали свої страхи свідомо, щоб за Його прикладом чинили їм опір. Переживаючи тривогу, Ісус шукає

допомогу. Насамперед шукає її у своїх улюблених учнів – Петра, Якова та Йоана. Він просить їх бути поруч, смиренно відкриває перед ними стан своєї душі: «Смуток у мене на душі – аж до смерті!» (Мт. 26, 38).

Опановані різноманітними страхами, потребуємо допомоги. Просімо підтримки духівника чи близької особи, перед якою можемо відкритися і розповісти про свій страх. Уже сама можливість висловитися перед ближніми може сильно допомогти. Перед людиною, яка нам допомагає, треба з покорою і відвагою описати наше почуття небезпеки, беспорядности, розгублености. Хвороблива амбіція часто не дозволяє нам визнати перед собою і перед іншими наші страхи. Ми натягаємо маску впевнености у собі, вдаємося до найрізноманітніших хитрощів, щоб приховати свою складну ситуацію. Ісус Богочоловік, найдосконаліший з людей, не боявся визнати, що потребує допомоги найближчих друзів. Коли вони цього не зробили, Він звертається до них з дуже людським докором: отож і однієї години не спромоглися чувати зі мною?

Ісус не обіцяв своїм учням легкого життя тільки тому, що вони – Його учні. Він не обіцяв їм життя без страждань. Навпаки. Він запрошує учнів, аби вони страждали за Його ім'я разом з Ним. Він обіцяв їм, що буде з ними у їхній боротьбі до кінця світу. Наші фундаментальні страхи і тривоги, що стосуються життя і смерті, недуг і здоров'я, не можемо подолати самі. Їх витіснення, віддалення, штучне приборкання не є жодним розв'язком. Бо страхи з'являються ще з більшою силою у нових формах.

Багато псалмів – це молитви людини, над якою нависла якась загроза і яка переживає страх. Сам Ісус

Христос на хресті молився псалом 21, що якраз є молитвою людини, яка оточена великими небезпеками:

*Боже мій, Боже мій, чому Ти мене покинув?
Стоїш далеко від спасення мого,
Від слів мого зойку.
Всі, хто на мене дивиться,
Глузують з мене,
Кривлять губи, кивають головою.
Пробили мені руки й ноги,
Всі мої кості я міг би полічити.
Господи, прийди мені на допомогу.
Я сповіщу моїм братам Твоє ім'я,
Хвалитиму Тебе серед громади.*

Коли роздумуємо про поведінку апостолів, що хотіли сидіти близько Христа, їхні кроки здаються нам незрозумілими і безглуздими. Однак ми буваємо за них нічим не кращі. Про що просимо зазвичай, коли молимося перед розп'яттям? Про свої потреби – здоров'я, добробут, працевлаштування тощо. Ісус на хресті страждає, а в нас у голові свої потреби і вимоги. Покладімо собі руку на серце сьогодні і запитаймо себе: «Чи я нині сказав до Господа: Христе, прости мені, бо це своїми гріхами розп'яв Тебе на хресті. Вибач мені, що завдав Тобі стільки болю, хочу співстраждати з Тобою». Здебільшого всі ми просимо про якісь земні речі, і в цим подібні до тих ще не просвічених євангельських апостолів.

Хтось із духовних отців сказав, що єдине прохання, яке Бог вислуховує негайно – це благання про прощення гріхів.

Славетний німецький художник Вільям Атерман зобразив на іконі апостолів, які знімають Ісуса з хреста. Між апостолами намалював себе: піднесений на драбині, він виймає з ноги Христа великий цвях. Коли друзі спитали у нього, чому зобразив себе саме у такий спосіб, він відповів: «Багато людей, подібно як і я, вбивали цвяхи у Христове тіло, отож прийшов час їх витягати».

Тому треба й нам, особливо у час святого посту, витягати цвяхи наших гріхів зі зраненого Христового тіла і через молитву, покуту, піст, милостиню змивати, змащувати рани Христа єлеєм покаяння. «Господи, дай нам ласку щирого жалю за наші гріхи». Молімося нині разом:

*Під хрест Твій стаю,
Спасителю мій милий,
І молю Тебе: подай же мені
За гріхи жаль щирий.*

Ще б хотів насамкінець повернутися до терпінь Христа у Гетсиманському саду. Недавно знайшов твір Володимира Канівця «Славний лицар» про Устима Кармалюка. Кармалюк сидів у Кам'янець-Подільській в'язниці. Чекав на покарання. Наведу уривок з цього твору:

«За дверима бряжчать ключі. Устим мимохить завмирає. Ні. Це не вони. Смерть ще раз обійшла його. Він житиме ще хвилину, ще годину, ще день....

Яке велике благо, коли людина не знає, коли вона помре.

Устим раніше про це не думав, а зараз, чекаючи страти, наче відкриття зробив. Якби кожному було сказано: смерть прийде за тобою у такий-то день і у таку-то хвилину, люди, мабуть, не діждавшись кінця, божеволіли б. Немає на світі мук, сильніших за ті, яких зазнає людина, чекаючи кожної миті на смерть. Іноді такий відчай проймає душу, що здається, хай буде який завгодно кінець, аби тільки скоріше».

*Я до Тебе, Ісусе, в терпінні іду,
Лиш до Тебе, Єдиного Бога.
Хрест терпіння в мовчанці несу,
Бо терпіння – до Тебе дорога!*

На Лазареву суботу

Бог є моя поміч

Сьогодні особливо згадуємо євангельську подію воскресення Лазаря. Всі стихирини на вечірні присвячені цій темі.

В одній зі стихирин читаємо: «Нині переставився Лазар і все місто Витанія ридає, але Христос йде Його воскресити; нині Лазар помер і погребався і плачуть всі його сродниці, але Ісус каже, що праведний Лазар заснув і йду його воскресити, того, кого Я створив; нині Лазар помер, але не заховався від всевидячого ока Ісусового; погребався Лазар і на гробі плачуть його сестри Марта і Марія і очікуються Тебе, Життєдавче».

Коли роздумував над цією євангельською подією, то найбільш зворушила моє серце реакція Ісуса, коли Марта і Марія через посланців Його повідомили: «Той, кого Ти любиш, захворів дуже». Ісус відреагував миттєво. До речі, ім'я Лазар означає «Бог є моя поміч». Лише одного повідомлення було достатньо, щоб Христос прийшов зробити чудо! Блаженний Августин теж наголошував, що достатньо було того, щоб Ісус дізнався

про лихо, що сталося, бо неможливо, щоб людина, люблячи іншу людину покинула її у біді.

Згадую бувальщину про двох друзів, які служили разом в армії під час Першої світової війни. Один з них був поранений і ризикував потрапити до рук ворогів. Його товариш, незважаючи на небезпеку, підповз до нього, щоб врятувати свого друга. Коли він опинився поруч, поранений розплющив очі і спокійно сказав: «Я знав, що ти прийдеш».

Дорогі у Христі! Ісус також добре знає: в якому б ми тяжкому стані не перебували, він здатний нас визволити. Але він хоче, щоб ми його попросили. У більшості проблем, які ми переживаємо, винні ми самі. Не раз так себе заплутаємо у різні справи і труднощі, що не можемо самотійно з них вилізти, виплутатися. Щойно тоді усвідомивши всю цю безвихідь, не забудьмо молитовно звернутися до Ісуса з проханням: «Господи Ісусе Христе, допоможи мені». Лазар і сестри також просили, і Христос прийшов їм на допомогу. Між ними було тісне, живе, дружнє спілкування. Бажаю і всім нам, щоб наші відносини з Богом також були міцними. Щоб ми ніколи не сумнівалися в Ісусі, щоб відкривалися Богові як у труднощах, так і в радощах нашого непростого життя. Бажаю такої довіри до Христа і такої близькості, щоб ми завше були переконані: тільки я смиренно попрошу, Господь дасть мені.

В одному із монаших патериків говориться про таку близькість людини до Бога. «У всьому, що будеш робити, обдумай, чи хоче цього Христос. І те, що говорить Христос, нехай робить людина. І те, що говорить, просить людина, нехай робить Христос».

Проповідь на Квітну неділю

Господь наш Ісус Христос за тиждень до Пасхи в'їздить славно під тріумфальні вигуки до Єрусалиму на ослиці. Але відбувається цікава річ, про яку Євангеліє не згадує. Народ єврейський радів, а Ісус у душі плакав. У чому причина, адже тисячі людей прийшли Його вітати? Дослідники Біблії зауважили, що за декілька днів до Пасхи місто Єрусалим та всі навколишні містечка були переповнені народом, який йшов на свято Пасхи. Колись підраховали, що щороку на свято жертвували тисячі овець. А з цього, своєю чергою, випливало, що одна вівця була розрахована на десятеро людей. Отже, на той момент на вулицях було близько двох мільйонів! Чому Господь глибоко у своєму нутрі невидимо проливає сльози? Що засмучує Його Боже серце? Чого піднесений народ не зауважив у цій величній події? Що ми, християни, маємо відчитати між рядками цієї євангельської розповіді?

В'їжджаючи до Єрусалиму, Христос дотримувався звичаїв юдейських царів. Тварина, на якій він в'їхав, була такою ж, на яких в'їжджали царі Ізраїлю. Пророцтво провіщало, що саме так стане на своє Царство Месія. Як тільки Ісус сів на віслюка, радісні, урочисті вигуки

наповнили повітря. Натовп вітав Ісуса як Месію – свого Царя. Цього разу Христос приймав почесні, яких раніше ніколи не дозволяв. Учні сприйняли це як доказ здійснення своєї щасливої надії – коронування Ісуса на царство. Люди були переконані, що наблизився час визволення. Вони вже уявляли собі, як римські війська буде вигнано з Єрусалиму, а Ізраїль здобуде незалежність. Усі були щасливі й піднесені. Люди випереджували одне одного у виявленні пошани Ісусові. Вони не мали можливості зустріти Його з належними пишністю й блиском, зате віддавали Йому сердечне поклоніння. Вони не могли принести Спасителеві дорогоцінних дарів, але стелили Йому під ноги свій одяг, оливкові і пальмові гілки. Вони не могли нести попереду царських знамен, але зрізали пальмові гілки – символ перемоги, і махали ними, вигукуючи: «Осанна».

Ніколи раніше під час свого земного життя Христос не дозволяв таких урочистостей, бо чітко передбачав наслідки цього. Це припровадило б Його на хрест. Однак Ісус мав намір привселюдно представити себе Спасителем. У цій єдиній у Його земному житті тріумфальній сцені Христос міг би з'явитися у супроводі небесних ангелів, під звуки Божої сурми, проте подібна пишність суперечила б Його місії та закону, яким Він керувався. Ісус залишився вірним обраній Ним скромній долі. Йому належало нести тягарі людства доти, доки не віддасть свого життя за життя світу.

Цей день, що видавався учням найвидатнішим днем їхнього життя, був би затьмарений тінню печалі, якби вони знали, що сцена радості є лише прелюдією до страждань і смерті їхнього Вчителя. Хоча Христос не раз говорив їм про неминучість своєї жертви, однак

у радості тріумфу вони забули Його сумні слова і бачили попереду лише Його успішне царювання на престолі Давида.

У людей були свої мрії, свої надії, свої бажання, а Господь бачив їхнє майбутнє, і сльози були в Нього на очах. Він оплакував Єрусалим, говорячи: «Не пізнав ти часу відвідання твого». І ці слова мають для нас бути дуже важливими, тому що відвідання Господнє приходить до кожної людини, до кожного з нас він стукає. НАЧЕ ПОТАЄМНО, ніби непомітно, в обставинах нашого життя, у глибині нашого серця. І часто так буває, що ми не впізнаємо дня наших відвідин.

Пригадую, коли у 90-х роках минулого століття я навчався у Львівській Духовній семінарії, до нас на Святу Літургію приходила побожна жінка. Після закінчення богослуження брати семінаристи продавали на виході з каплиці духовну літературу для вірян. І от, коли ми розговорилися, ця жінка розповіла: «Перебуваючи на черговій службі, я мала велике бажання щиро помолитися і по-особливому пережити молитву. Служба йшла, а моя молитва була така розсіяна, така неуважна... Як не старалася зібрати ум "воєдино", все було даремним. Я навіть по завершенні молитви з невдоволенням сказала Господу: "Де ж Ти був весь той час, коли я так прагнула Тебе відчутти"? Вийшла з храму і зупинилася, щоб оглянути духовну літературу, яку семінаристи продавали. Брат Роман підійшов до мене ближче й каже: "Пані Олександро, я хочу вам подарувати оцю книгу", – і простягнув її.

Я, ніяковіючи і дякуючи, відкрила книжку на першій-ліпшій сторінці, і мій погляд одразу впав на слова: “Весь той час я був з тобою”. Я зрозуміла, що Господь мені сам відповів, де Він був під час моєї молитви».

Думаю, що кожен з нас, якщо пригадає, то віднайде у своєму житті такі відвідини Господні, які нас надихнули, які дали нам можливість переосмислити своє життя, відвідини Божі, які не дали нам потонути у неволі грішного життя. Господь завше стукає та торкається нашого життя, Він – дуже близько від нас.

Христос нині наближається до міста Єрусалиму, до мого зболеного духовного серця, і ми також зустрічаймо Його пальмовим галуззям, тобто нашими добрими ділами. І нехай наше величне «осанна» не завдає болю Господнім вухам, нехай воно буде промовлене у покорі серця. Нехай Ісус буде поряд з нами і йде шляхом нашого життя. А ми намагаймося почути Його голос, не пропустити дня відвідання свого. Амінь.

Роздуми у Велику середу

Зброя проти «війни» – усмішка.

Видається, що чимало наших сучасників живе у постійній тривозі перед тим, що одного дня якийсь ідіот-військовий або політик натисне кнопку, і весь світ розлетиться на шматки. Вони не думають, що у світі не один, а чимало ідіотів, котрі щодня натискають на кнопку егоїзму, що у тисячі разів небезпечніший, ніж усі атомні бомби світу.

Мене теж лякає можливість великої війни, та більше непокоїть, що коли думаємо про неї, то забуваємо про тисячі маленьких «воєн» нервів і тиску, серед яких постійно живемо.

Як мало мирлюбних і примирливих душ зустрічаємо у нашому щоденному житті. Розмовляєш з людьми, а вже за секунду вони демонструють тобі маленькі вияви злости, показуючи душу, створену якщо не з мечів, то, принаймні, зі шпильок. І навпаки, яка насолода зустрітися з тими, хто випромінює внутрішній спокій! Вони теж знають біди світу, однак не присвячують своє існування роздумам про них.

Єдина справжня зброя проти «війни» – усмішка і прощення, які разом народжують ніжність. А, отже, той, хто любить дружину і дітей, є насправді значно більшим противником «війни», ніж той, хто ходить на маніфестації. А приємний товариш в установі, який завше має наготові хороший жарт, набагато корисніший для світу, ніж той, що звик лише плакати. І хто уміє вислухати стару або самотню людину, є куди більшим прихильником миру, аніж той, хто протестує проти «гонки озброєнь». Адже найпоширеніша у XXI ст. зброя, яка вбиває без оголошення війни, це – згирклість людських душ.

Я добре знаю, що ми, люди, чимало лиха можемо завдати одне одному порухом пальця. Та я знаю, що і допомогти однією лиш усмішкою ми теж здатні.

Ще раз про Юду

Постать Юди бентежила людей у всі часи. Адже історія Юди скидається на трагедію, від якої ми знайшли лише третій акт – знаємо розв'язку, знаємо, що він продав свого Вчителя, а потім повісився. Проте нам невідомі два перші акти – ким він був, яким він був, коли і чому визріла його зрада, що він думав і що знав про Ісуса? Чи почав розуміти Його божественність; якими важкими шляхами його любов до Ісуса (якщо вона була) почала перетворюватися на ненависть або відразу? На ці питання нам ніхто і ніколи не міг відповісти. Ми навіть точно не знаємо, що було після того, як зашморг опустив завісу над його земним життям.

Зраді Юди є щось таке, що стосується безпосередньо кожного з нас, що змогло б прояснити або затемнити нашу долю. Тому ми знову і знову порпаємося в його нутрощах, не даємо йому спочити у могилі. Старанно вишукуємо, якщо не знаходимо – вигадуємо. У душу Юди важко втрапити, вона ховається від нас. Двері цієї душі залишаються зачиненими. Та, врешті-решт, ті, хто судять Юду, хай запитають себе: чи був Юда єдиним, кого спокусила зрада? Ми не повинні говорити про зрадника так, як про когось далекого і чужого. Юда відкриває нас самих.

Оце і є велика істина. Юда Іскаріот серед нас. Саме ми і є юдами. Хто у своєму житті тисячі разів не зраджував свої найглибші почуття і не порушував найщиріші обіцянки? Хто не міняв шкіру, не пускався поклонятися «новому сонцю», яке гріє тепліше? Хто не пристосовувався до нових обставин? Хто не зрікався свого ближнього, котрий є не хто інший, як сам Христос?

Справді, Юда мав і має набагато більше послідовників, ніж Христос. Справді, у кожній душі є щось, що належить йому, а не любові. І не сміймося над його 30 срібняками. Хіба мотиви, через які ми зраджуємо, є вартіснішими за цю жалюгідну ціну? Хіба марнославство, ненависть, помста, керівна посада насправді дорожчі?

Можливо, все ж таки, буде краще не «спалювати» Юду, щоб ненароком і не зайнялися разом з ним наші душі? Краще завітаємо до політичних установ, на роботу, у ті ж самі церкви, до яких ходимо, і від вхідних дверей гукнемо «Юдо!». Побачите, як тисячі обернуть – таки обернуть голови.

Краще розумів цю проблему хлопчик, який на початку ХХ ст. відчув глибокий біль за зрадника апостола. Ця дитина віддала усі свої дитячі заощадження на Служби Божі за душу Юди. Боячись, що священник відмовить йому, якщо дізнається за кого він замовляє Службу Божу, хлопчик казав лише: «За душу, яка страждає».

Можливо, цей маленький хлопчик інтуїтивно розумів, що замовляє Служби Божі за усе людство. За нас.

Проповідь на Великий четвер

«Якщо я, Господь, вмив вам ноги, то і ви...»

В умиванні ніг апостолам особливо відкривається істинний характер Христа і Його любов. Господь Ісус знав, що час Його приниження і смерти уже близько, також усвідомлював, що близько уже й час Його прославлення – Воскресення.

Таке знання про свою долю, про недалеке майбутнє могло б наповнити Ісуса почуттям гордості, а Він, однак, усвідомлюючи свою силу і славу, чомусь узявся умивати ноги своїм учням. Отже, бачимо, що у момент, коли у Ньюму могла б проявитися найбільша гордість, виявляється найбільша покора. Любов завше є такою. Коли, наприклад, хтось захворіє, то любляча душа готова та здатна на нелегкий і навіть не завжди приємний догляд, мало того, робитиме це із задоволенням, бо саме такою є любов. Не раз любляча дружина багато ночей поспіль не спить, щоб бути постійно зі своїм хворим чоловіком, щоб бути з ним у його болю та щоб не залишити його самого ні на хвилю. Яка то велич любови! Деколи людям видається, що вони занадто поважні, аби сповняти

які-небудь низькі послуги. Власне, Ісус не був таким, і хоч знав, що є Господом усіх і всього, вмивав ноги своїм учням.

Христос знав, що від Бога вийшов і до Бога відходить. У Нього могло б бути своєрідне нехтування людьми і світом. Він міг би подумати, що Його місія і справи на землі скінчилися, і тепер Він вже в дорозі до Бога.

І, властиво, тоді, коли Бог був до Нього по-особливому близьким, Ісус досягнув глибини служіння і віддавання себе у руки грішних людей. На святкових забавах раби вмивали ноги гостям. Учні равинів допомагали своїм учителям, однак таке служіння нікому не спало б на думку. В особі Ісуса Христа прекрасним і подиву гідним є те, що Його близькість до Бога ніколи не віддаляла Його від людей, а навпаки, наближувала до них. Хто ближче до Бога, той ближчий є до людей. Св. Франциск (XIII ст.) був дуже багатим юнаком, великим аристократом. Але часто почувався незручно і не знаходив спокою. Якось, їдучи верхи на коні, він побачив прокаженого. Той чоловік був з голови до ніг у ранах і струпах. Виглядав жахливо в очах Франциска. Можливо, іншим разом цей багатий юнак відвернувся би від хворого з відразою і неприязню, однак на цей раз щось надірвалося у душі Франциска. Він зліз з коня, підійшов до прокаженого і обійняв його. Власне, у той момент прокажений чоловік стояв перед ним, як образ Ісуса Христа. Що ближче ми стоїмо до стражденного людства, то ближче наближаємося до Бога і навпаки.

Ісус знав, що в недалекому майбутньому Його видадуть на смерть. Таке знання могло б викликати у Ньому якусь образу, а навіть ненависть, але сталося цілковито протилежне – серце Ісуса горіло ще більшою любов'ю.

Що більше Йому завдавали образ, що більше Його при-
нижували і насміхалися з Нього, то більше Він любив.
Природна річ – ображатися на зло і відповідати на
образи, однак Ісус з найбільшим смиренням і любов'ю
приймав на свою адресу найгірші речі, приниження,
зраду і смерть.

Якщо поглянемо на опис Тайної вечері в євангелиста
Луки, то знайдемо таку фразу: «Був спір між ними, хто
повинен вважатися вищим» (Пор. Лк. 22, 24). Навіть
тоді, коли хрест можна було ось-ось побачити, учні
сперечалися про первенство і авторитет.

Можливо, ця суперечка і надихнула Ісуса вчинити
саме так, як Він вчинив. Дороги Палестини були пога-
ними і брудними. Коли було сухо, скрізь було повно пи-
люки, а у дощову погоду ця пилюка перетворювалася на
болото. Взуття, яке носили люди у той час, було ле-
геньким і відкритим. Зазвичай це були підешви, які
прив'язувалися до ноги парюю вузьких ремінців.
Звичайно, таке взуття не охороняло ноги від пилюки
і болота і, власне, тому перед хатами можна було знайти
посуд з водою і слугу з відром та рушником, який гото-
вий був у будь-який момент помити ноги подорожнім
гостям. У товаристві друзів Ісуса у той пам'ятний вечір
не було слуг, і тому послуги, які вдома у багатих робили
слуги, учні поділяли між собою. Цілком можливо, що
у той вечір вони так втягнулися у це змагання – хто буде
першим і найбільшим у Царстві Божім, що ніхто і не
подбав, аби вода і рушник були при вході до світлиці,
в якій вони вечеряли з Ісусом. І тому Христос сам ви-
правив цей недогляд.

Він сам зробив те, чого ніхто з них не був готовий зро-
бити, і сказав: «Бачите, що я зробив? Чи усвідомлюєте,

що я вчинив для вас? Ви називаєте мене вчителем і Господом, і правильно кажете, бо так на правду є. Отже, якщо я, Господь і Вчитель, вмив вам ноги, то і ви повинні вмивати ноги один одному. Бо я вам дав приклад, що і ви вчинили те, що я зробив вам».

Це має змусити усіх нас задуматися. Як часто у наших церквах виникають неприємності через те, що комусь не дали того місця чи уваги, які він хотів отримати. Як часто навіть духовенство ображається, коли їм не надають належних почесей, яких вимагає їхній сан. Тут урок для всіх: є тільки один вид величі – велич служіння. Світ переповнений людьми, які обстоюють свою гідність у той час, коли мали б стояти на колінах перед своїми братами і сестрами. У всіх ділянках життя спрага першости і небажання підкоритися іншим, порушують порядок речей.

Футболіста не випустили на одну гру, і він уже більше не бажає грати у футбол. Повного надій політика обійшли, не давши йому того місця, про яке він мріяв, і він тут же відмовляється посісти нижче місце у суспільстві. Член церковного хору не отримав бажаного соло і відмовляється співати у церкві.

У кожному товаристві трапляється таке – комусь бракує уваги, то він аж піниться від гніву або ходить набурмосений декілька днів поспіль.

Браття і сестри, коли нам захочеться подумати про нашу гідність, наш авторитет і місце у суспільстві, пригадаймо спершу свої гріхи: подружню невірність, аборти, затяжні сварки і пліткування. І ще пригадаймо і уявімо собі Сина Божого, який обв'язався рушником і на колінах вмиває ноги апостолам.

Направду, велика та людина, яка володіє покорою, що одночасно робить її слугою і царем.

У творі «Улюблений капітан» Дональда Ханкі є прекрасний уривок, де описано, як капітан опікується своїми підопічними під час військового походу: «Він був скромний і покірний, не втрачаючи при тому своєї гідності. Жодна наша біда не була настільки малою і мізерною, щоб він не зайнявся нею. Коли ми йшли у кількадевні походи і ноги наші були поранені до крові та покриті струпами, можна було б подумати, що це не наші ноги, а ноги нашого капітана, так він клопотався за них. Після кожного походу всім перевіряли ноги. Він заходив до нас у кімнати і якщо у когось боліли ноги, нахилився і уважно вдивлявся у ті рани, немовби лікар, і потім виписував ліки, які тут же приносили санітари. Якщо набряк можна було проколоти, то він брався за цю роботу самостійно, але при тому слідкував, щоби це обов'язково було зроблено чистою голкою, щоб до рани не занести інфекції. Він просто вважав, що наші ноги – важлива річ і знав, що ми самі неухважні до своїх ніг. Щось Христового було у ньому, у його ставленні до солдат, і ми любили і поважали його ще більше».

Власне, таку людину, яка схиляється додолу, як Христос, люди люблять ще більше і поважають, як царя. Не допустять, щоби пам'ять про них померла.

Проповідь на празник Воскресення Господнього

Христос воскрес!

Ось і приблизився День Господнього Воскресення... Ця Пасха буде для нас особливою у цьому році, якщо ми належно трудилися духовно і посними трудами, щоб зустріти Воскреслого. Для нас Воскресення стане світлом душі, якщо ми у часі Великого посту боролися з темрявою гріха і чинили все, що до вподоби Господу. Свята Мати Церква так розумно уклала постові богослуження і так охоче запрошувала нас не знемагати під трудами молитви й посту, щоб наша зранена душа могла воскреснути з Ісусом. Подивіться, дорогі, як багато середників ми могли використати для життя нашої душі у цей покаляльний час. У Перший тиждень Великого посту ми молилися кожного дня Канон Андрея Критського, тексти якого закликали наш дух до розкаяння й глибокого поєднання з Господом. «Хто ще так робить, як я? Бо ж як свиня лежить у гної, так і я гріху служу. Але Ти, Господи, вирви мене з цього смороду й зворуши мені серце, щоб я став виконувати заповіді Твої. Нащо вбогого кривдиш, платню робітника затримуєш, брата твого не любиш, блуд і гордість примножуєш? Облиш це все,

душе моя, й покайся заради Царства Божого», – так ми промовляли до Бога у цім глибокім Каноні. Господь порахує кожен наш доземний поклін, жодна молитва не залишиться поза Божою увагою. Ні одна краплина гіркої сльози покаяння не залишиться невисушеною Божою благодаттю.

Церква, щоб не позбавити нас Пресвятої Євхаристії, у дні Чотиридесятниці подала нам можливість Літургії Передосвячених Дарів. Рівно ж з молитвою Церкви ми мали нагоду приступати частіше до сповіді, а для когось, хто рідко сповідається, це покаяння стало докорінним переродженням душі. Тому ваша душа стала живою, бо вона причастилася живим Богом, і це стало її власним воскресенням. Мати Церква радіє за Вас, що ви все ж таки перемогли себе і прийшли покаятися. Господь так радіє Вами!

Святитель Йоан Золотоустий ось так потішає Божий люд на Пасху: «Ось тому увійдіть усі у радість Господа свого, і перші й останні прийміть однакову нагороду! Багаті і бідні веселіться разом! Витривалі й недбайливі вшануйте цей день! Звеселіться сьогодні ті, що постили, і ті, що не постили! Господня трапеза готова – розкошуйте всі! Пасха свята – нехай ніхто не виходить голодним! Всі відживляйтеся святом віри, всі споживайте з багатства Божої доброти!».

А як багато ласк вірні отримали у Страсну седмицю посту! Ми брали участь у Господньому терпінні, наша душа співстраждала з Христом через часту молитву, через роздуми над Божими страстями, через тілесний піст терпіли рани на нашому тілі, як і правдиво святий апостол Павло казав: «Ось я ношу добровільно рани Господа Ісуса».

Тому в цю благословенну ніч Пасхи Господь наш Ісус Христос возносить наші душі на такі висоти, на яких і сам перебуває. Ось яких благ удостоюється наша душа! І все це завдяки трудам Посту й глибокій молитві! Не нехтуймо ніколи цей дар Божого життя, яке пропонує Мати Церква.

Ми вийдемо за хвилю з церкви радісними й піднесеними, і Господь буде нам з'являтися всюди у різних місцях, як це Він робив після свого воскресення. Він приходитиме до кожного, стукаючи у двері його серця, знаходячи для кожного свої слова. І наша справа – почути, наша справа – відгукнутися на цей лагідний стукіт. Тому нині цього пасхального дня, повертаючись додому, нехай кожен з вас понесе у серці цю радість і думку про те, що Господь і мені з'явився, для мене воскрес, для мене промовляє, зі мною залишається і буде завжди, як мій Господь і Спаситель, як мій Бог. Амінь.

Зміст

Вступ. Піст без молитви – це просто дієта.....	5
Неділя Закхея. Важливе бажання людини.....	13
Неділя Митаря і Фарисея.....	17
Неділя про блудного сина.....	20
Неділя м'ясопусна (неділя про Страшний суд).....	26
Неділя всепрощення (сиропусна).....	31
Неділя 1-ша посту (Православія).....	37
Неділя 2-га посту.....	42
Неділя 3-тя посту (Хрестопоклонна).....	48
Неділя 4-та посту.....	51
Неділя 5-та посту.....	54
На Лазареву суботу.....	60
Проповідь на Квітну неділю.....	63
Роздуми у Велику середу.....	67
Проповідь на Великий четвер.....	71
Проповідь на празник Воскресення Господнього.....	76

Літературно-художнє видання
Проповіді на Великий піст ієромонаха Макарія

Відповідальний редактор
Ольга Гнатишин

Літературний редактор
Люба Кіндратович

Художнє оформлення і верстка
Ольга Лабій

Підписано до друку 14.02.2017. Формат 84x108/32.
Папір офс. Офс. друк. Ум.-друк. арк. 4,2.
Ум. фарбовідб. 4,6. Обл.-вид. арк. 2,3.

ТзОВ Видавництво «Свічадо»
(Свідоцтво серії ДК №1651 від 15.01.2004)
79008, м. Львів, а/с 808, вул. Винниченка, 22.
Тел.: (032) 244-57-44, факс: (032) 240-35-08
e-mail: post@svichado.com, url: www.svichado.com

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
у друкарні ТзОВ «Зерцало»
(Свідоцтво серії ААВ № 219930 від 30.01.2013 р.)
вул. Січових стрільців, 35а, с. Кротошин,
Пустомитівський р-н, Львівська обл., тел. (032) 253-05-45

Великий Піст – це шлях, який треба пройти християнинові, щоби достойно зустріти світле свято Воскресіння Христового. Це шлях благодаті та ласки, покаяння та очищення. Це час зустрічі з Богом і нагода для духовного вдосконалення.

Ієромонах Макарій зі Святоуспенської Унівської Лаври своїми проповідями допоможе зрозуміти глибину Великого посту, його значення для кожного християнина. Роздумуючи над уривками зі Святого Письма, побачимо і знову відкриємо для себе милосердного Бога, котрий своєю смертю подолав наші гріхи і своєю перемогою возвістив нам воскресіння.

СВІЧАДО

www.svichado.com

ISBN 978-966-938-031-9

9 789669 380319